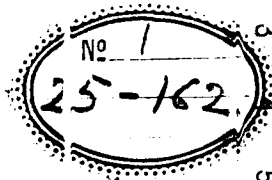

53

24.a 8. M.

Biblioteca Universitaria
GRANADA
Sala <u>1</u>
Estanteria <u>29</u>
Tabla
Número <u>324</u>

Utrumque libellus unus sit, an quis abusus?
Esse et ipse Avarus. Tylor. de quibus illust. Helyand.
 499. 1837

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16

53

*Comprehensio libelli cuius de p[ro]p[ri]o esse quis ab[er]at?
Esse et ip[s]i Joann. Floyd, fide facit Biblioth. K[ing]s[ton]e
449. a 837*

No. 1
25-162

24.a 8. M.

Biblioteca Universitaria	
GRANADA	
Cala	1
Edición	22
Título	
Número	224

R. 2598

SYNOPSIS APOSTASIÆ

bc

MARCI ANTONII

DE DOMINIS,

O L I M

ARCHIEPISCOPI

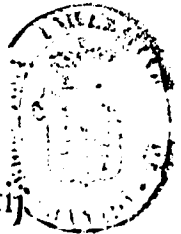
SPALATENSIS,

NUNC APOSTATÆ.

EX IPSIVS MET LIBRO DELINEATA,

Auctore Fideli Annofo Verimentano
Theologo.

Handwritten notes:
M. de...
de Gran...

ANTVERPIÆ

Apud Heredes Martini Nutij
& Ioannem Meursium.

M. D C. XVII.

LECTORI SAL.

Vonitum te cupio (benigne Lector) ut quo hæc scripta sunt animo , eodem & ipse legas. Experiri volumus, num Apostatam, ordine quidem Sacerdotem, dignitate Archiepiscopum, sed natura & conditione (ne quid gravius dicam) hominem, humana leuitate peccantem, & delirantem, salutaribus monitis reducere possimus ad sanam mentem.

Arguere illum nolumus alienis testimonijs : sed ipsummet in causa sua (quo nihil æquius) actorem, & reum; iudices, Scripturas sacras & antiquos Patres constituimus. Quorum auctoritati si paruerit, resipiscentem ac redeuntem læti exci-

piemus, quem nunc transfugam & per-
 emmentem iusta commiseratione prosequimur.
 Vel, si pudorem veritati anteponat, si
 in errore pertinax, obduratus in scelere
 esse velit, sibi ille peribit, exemplo alius
 futurus & saluti. Vale.

SYNOPSIS APOSTASIE

MARCI ANTONII DE DOMINIS,

*Olim Archiepiscopi Spalatensis,
 nunc Apostata.*

Hbellum tuum, Marce Anto-
 ni, quo consilium profectio-
 nis tuæ exponis, nuper ab a-
 mico mihi in manus traditū,
 cupide statim perlegi. Expectabā enim,
 vt discessionis tuæ à Catholica, causam
 nouam & illustrem tantus Apostata affer-
 res. Vbi nihil inuenissem præter excusa-
 tiones vulgares, à priscis Hæreticis nullo
 non sæculo vsurpatas, longa consuetudi-
 ne sordidas atque detritas, mirari satis
 non potui *consilium* tuum, quod tibi persua-
 seris, paucis foliolis aridis, maleque con-
 futis, scelus omnium maximū atque tur-
 pissimum tam facile tibi posse.

Nec solum non affers, quo crimen ex-

cuses; sed ita teipsum incautus & nescius detegis, vt ex ijs quæ libello tuo imprefisti vestigijs, integra series Apostasiae tuæ non modo designari & delineari; sed plenè efformari possit. Itaque qui nosse te velit, non est necesse vt longinqua perquirat, vel rumusculis, qui semper incerti, sæpius falsi sunt, attendat, satis se suo forex indicio prodit: ex tuo hoc libello colliguntur, quæ, *quis fueris, quis modo sis,* satis nimiumque ostendunt.

Nos hinc Apostasiae tuæ Synopsin collegimus, ad quam nos euulgandam, quatuor causæ impulerunt. Prima, ne quis inani titulum sono, quo te principio libelli iactas, decipiatur, vt putet non esse verum, quod scribit Tertullianus: *Nec prudentes, nec fideles, nec vsitatos existimandos, quos haereses poterunt demutare.* Secunda, vt hoc tuo nostri reddantur exemplo cautiore, nec vestigijs illius insistant, cuius exitum meritò perhorrescunt. Tertia, vt Angli Protestantes intelligant, se de te in suum dedecus gloriari, quem tam cupidè admiserunt, & ominantur futurum fatalem Romæ scriptorem. Qui te norunt, quid dicent? prorsus inter cæcos luscum

Præscr. c. 3

luscum regnare posse; mendicos quò se iactent, præter laceros pannos nihil habere; mortales quod vehementer volunt, etiam futurum, leuissimè credere.

Quarta verò causa te spectat, qui fructum ex hac Synopsi colligere vel maximum poteris: *Te ipsum vt noscas.* Scribenti mihi salus tua ob oculos versata est. Pro quo Christus est mortuus, ego non scriberem? ego scribèdi pro te labori parcerem? cùm Deus sanguinem suum pro te fundendi non alium fecit finem quàm vitæ. Perlege tranquilla mente, quæ charitas dictauit; nec cogita quàm sint dura quæ legas, sed quàm vera, quàm probata, Deo iudice, conscientia tuâ teste. Morbus tuus non est passus, vt lentè tecum & dissimulanter agerem. Intima penetrauerat, visceribus sese infuderat; non potui in vitalibus altiùs latentem, sine sensu & dolore tuo perscrutari. Quæ te sanent medicamento, vel fortia sunt, vel nulla sunt.

Nihil autem fortius veritate, nihil homini sui ipsius cognitione salubrius; radix malorum & errorum omnium seipsum ignorare est. Apostasiae pœnam, quæ omnium maxima est, seipsum nescienti Pa-

Cantic. 1. v. 7.
August. epist. 48.
 stori, Christus minatur: *Si te ignoras, agredere, & abi post vestigia gregū tuorum, & pasce hædos tuos iuxta tabernacula pastorum.* Quem locum sic enarrat elegantissimè Augustinus, vt planè tecum loqui videatur. *Nisi cognoueris teipsum, (inquit) exi. Non egote eiicio: sed tu exi. vt dicatur tibi ab his qui intro sunt, Exiuit ex nobis, sed non fuit ex nobis. Exi tu in vestigiis gregum, non in vestigiis meis, sed in vestigiis gregum: nec gregis vnus, sed gregum diuersorum & errantium. Pasce hædos tuos, non sicut Petrus, cui dicitur Pasce oues meas. Pasce hædos tuos in tabernaculis pastorū: non in pascuis vbi grex vnus, & vnus est pastor.*

Hanc pœnam (si verum fateri vis) in teipso experiris: nisi vnà cum fide sensum omnè & mentē amiseris. Non tu quidē eiectus à nobis es: sed yltro existi. Vix egressus vestigia semitasq; varias inuenisti doctrinarū, Lutheranā, Calvinianā, Zvvinglianā, Anabaptisticā, Arrianā, pugnantes inter se, aduersasq;: progressus peruenis, non ad tabernaculū vnus pastoris, sed ad tabernacula pastorum, non tam numero personarum, quàm opinionum varietate multorū. Iam tandē retrospice, quā ianuā in hæc mala ingressus sis. *Te non cognoscas.*

Si

Si te nouisses, non cogitasses nedum scripsisses, quod in huius libelli pagina 6. habes: *Non erubescam fateri me tantæ fuisse existimationis in nostris Prouincijs & Ecclesijs, quanta quis alius.* Suffundi pudore modestiam decet, de se vera, comperta moderata narrantem; Tu nulli vel Venetæ ditionis vel Catholici orbis Episcoporum te prædicas secundum: nec Tu te dicis erubescere? Rectè mones, non solet Apostatam comitari verecundia. Nos certè Spalatēsis Archiepiscopi prius fugā quàm nomen audiuimus. Septentrioni nostro Marcus Antonius, facie prius fuit, quā fama notus. Nuntiū dignitatis & existimationis suæ ipse præuenit. Spalatensem Primatē aliquē in Italia esse, plurimis Primas ipse fugitiuus primus omnium nuntiauit.

Nec orbi tamen eras ignotior, quàm *tibi ipsi*: quæ causā fuit. vt nomen tuum libello quasi lucem allaturum, cunctisque notum, insolenti titulo præscriperis:

Marcus Antonius De Dominis Archiepiscopus Spalatensis profectionis suæ consilium exponit.

Sic librum tuum indigitas, quasi vel es-

ses Pythius Apollo fufurus oracula; vel laturus populis legem Dictator; vel præscripturus discipulis credēda Pythagoras; vel certè notus prioribus scriptis auctor, famā operi nominis celebritate facturus. Qui tamen tunc temporis (nam postea defectionis scelere innotuisti) adeò eras ignotus, vt ad titulum non pauci obstupuerint, nec defuère qui quærent: *Quis hic Marcus Antonius? Quam profectio- nem narrat; vagam, incertam, nec terminis inclusam? An vetus reuixit M. Antonius, Româque fugit in Ægyptum? Ille Antonius vino & luxuria nobilis, qui primâ fide violatâ, Romanam sponsam, non minùs castitate quàm sanguine illustrem destituit, Ægyptiâque se iunxit multis turpitudinibus infami? Sic de te homines, nouæ fabellæ adhuc ignari quærebant, diuinabantque (nec poterant de prorsus obscuro certius) ex Marci Antonij nomine. neque longè abibant à vero. Nam Romanâ desertâ sponsâ, violatâ primâ fide, te fœderas Lutheranæ soboli; quæ cum paterno ingenio sit Veneris non minùs egens quàm cibi (sic enim de seipso suisq; sequacibus impurus Apostata præ-*

dica-

*Sermone
de matri-
monio.*

M. ANTONII DE DOMINIS. II
dicauit) tu vinolentum Triumvirum
& Cleopatrar nuptias vt nomine sic vita
imitaris.

PRIMA PARS

SYNOPSIS APOSTASIÆ,

S. E. V

SCALA LAPSVS M. ANTONII

OCTO GRADIBVS CONSTANS.

Igitur quum verissima tui ipsius cog-
nitione sanari debeas, qui nimia tui
ipsius existimatione peccasti, in ba-
rathrumque prolapsus es, hac *Synopsi* te
quem à tergo posueras oculis tuis ingero,
Apostasiamque tuam non tam legentium
odijs, quàm tuis fletibus expono. Vide
nunc tandem, quis fueris cum Catholi-
cus videbaris; quibusque gradibus paula-
tim decideris in profundum. Gradus au-
tem sunt hi, Occulta superbia, Secreta in-
fidelitas, Suspica leuitas, Iesuitici ordinis
desertio, Sacræ dignitatis ambitio, In di-
gnitate pro Primatu pertinax contentio,
Aper-

Aperta aduersus Pontificem contumacia, denique De iudicio doctrinaque tua supra Ecclesiam presumptio. Hæc singula suo ordine, non vanis de populo rumu- sculis, sed certis, fereque ex tuo libello sumptis argumentis euincam.

I. GRADVS.

Secreta superbia.

Hæreses variæ sunt, regionibus qui- dem, sed magis inter se moribus, ritibus, erroribus diffusæ. *Sorores tamen* (inquit Augustinus) *omnes sunt, eadem genitæ matre superbia.* Nec minùs verè Gregorius, *Hereticorum locus ipsa superbia est. Quia nisi priùs in corde intumescerent, ad prauæ assertio- nis certamina non peruenirent.* Hæc etiam malorum tuorum origo fuit (Antoni) se- cretâ quâdam superbiâ, erga vnionem omnium Ecclesiarum (quo prætextu nûc tandem Ecclesiam deferis) iam pridem præ cæteris Catholicis ardere & sapere voluisti. Hanc pag. 9. prodidisti his verbis: *Foue- bam (ais) à primis mei clericatus annis, in me innatum penè desiderium videndæ vnionis om- nium Christi Ecclesiarum. separationem Occi- dentis ab Oriente, in rebus fidei; Austri ab*
Aqui-

Aquilone, a quo animo ferre nunquam potui, Cupiebam anxie tot tantorumque schismatum causam agnoscere & perspicere, num posset ali- qua excogitari via omnes Christi Ecclesias ad veram antiquam vnionem componendi; idq; videndi ardebam desiderio; dolorque interno ex tot dissidiis excruciarbar, qui me mirum in modum conficiebat.

In his cogitationibus si nondum latentem superbiæ factorem persentiscis; ego eas ampliùs commouebo. Omitto, quòd Græcum schisma separationem Occi- dentis ab Oriente appelles; cùm potiùs separationem Orientis ab Occidente di- cere debuisses. Neque enim nos à Græcis, sed à nobis illi recesserunt. Non Ecclesia quæ discessit, sed à qua discessum est, La- tini sumus. Quod fidei dogma cum Græ- cis aliquando commune deseruimus? Illi cùm nouies, in nouem Concilijs Genera- libus Romano Primatui (pace vnioneque factâ) subscripsissent, toties, cum leuitatis dedecore resilierunt. Nec minùs apertâ falsitate Lutheranam discessionem vocas separationem Austri ab Aquilone: quasi à Septentrione in maiorum fide permanē- te, sese Auster (hoc est Roma, Italiaque) se-

separasset. Non est ita. Quid enim notius, quàm Septentrionem, quo tempore Lutherus, Zvinglius, Calvinus, primique Nouatores concionari cœperūt, Catholicum fuisse, Romanisq̄ue dogmatibus quæ nunc execratur, imbutum? Separationem Romana Ecclesia non fecit; sed passa est, Septentrione in noua dogmata dilapso: qua prius in fide fuerat, immota permanſit.

Nec cymbam portus, sed portum cymba reliquit. Sed ista non persequar. Quia fortassis non tam superbiæ, quàm pridem tacitè corrūpebaris; quàm noui erroris, quo nunc cæcutis, uestigia sunt.

Hoc certè immanis arrogantie fuit, ut nuper sacris Ordinibus vixq̄; initiatus, totius Ecclesiæ iudicem te constitueres: Ecclesias, Latinam non minùs quàm Græcam; Romanam (cuius membrum eras) non minùs quàm Lutheranam, velut schismaticum eas ad tribunal tuum citares. *Volebam* (inquis) *separationum, & schismaticum omnium Ecclesiarum causam cognoscere, viamq̄; aliquam excogitare, eas ad veram & antiquam unionem componendi.* Magnum opus (Antoni) vix generali Ecclesiæ concilio

cilio peragendum; nedum vnus clericali, qualis tu tunc eras, humeris idoneum.

Sed quid necesse fuit causæ huius inquisitioni te ingerere? Iam causam schismaticum concilia cognouerant: iam Græcos Lutheranosq̄; damnauerant: iam cum Cypriano defixerant, *nec aliunde schismata & hæreses vel obortas vel oriri, nisi quòd Episcopus qui vnus est, & Ecclesiæ præest, superbâ quorundâ presumptione contemnitur; & homo dignatione Dei honoratus, ab indignis hominibus iudicatur: nec aliam esse unionis, & extinguendarum hæresum viam, quàm ut ad unitatis originem redeatur, amplectanturq̄; probationem Catholicam, facilem ad fidem, compendio veritatis, quam Dominus instituit, ad Petrum loquens, Quia tu es Petrus, & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam. Ut qui cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia esse non possit.* Hæc vnica schismaticum causa, hæc vnica ad unitatem via, hæc Patrum Ecclesiæque sententia, tibi esse non poterat (Iesuitæ & Clerico) ignota, nec Catholico, (si verè eras) incerta. Cur igitur hoc Ecclesiæ iudicium tibi non satisfecit? cur aliam schismaticum

Lib. 4.
cap. 6.

Cyprian.
de vnit.
Eccl. 6. 3.

Matt. 16.

smatum causam aliamq; vnionis *viam excogitare anxie querebas?*

Iam tunc scilicet parturiebas, quod nunc demum peperisti; vel, vt parias, Ecclesiam deseris, nouam quandam vnionis omnium Ecclesiarum, & mirabilem rationem, quâ omnes Ecclesie (licet inter se, & à Petri sede dissentiant) in vnum Ecclesie corpus sub nullo vniuersali capite aut principe, compingantur. In hac, vt putas, luce totus nunc exultas, cuius tum radiolum tibi Satan, in Angelum lucis transfiguratus infudit? Quid verò fuit hoc aliud, quâ supra ceteros Catholicos, supra Concilia, supra Patres & Ecclesiam vniuersam sapere velle? Imò verò supra Christum ipsum: qui cum Ecclesie suæ pacem constare non posse iudicaret, nisi ab vno regeretur, Apostolis Petrum præfecit: *vt in consortio honoris esset quadam discretio potestatis; & capite constituto, schismatum tolleretur occasio.*

Si, quod fingis, vero animarum zelo, verè Catholicus arsisse, non nouas schismatum causas anxie quaesiuisses: sed à Patribus Concilijque iam proditas, & in multorum perniciem grassantes, amoue-

re

te laborasses. Non cunctas Christianas Ecclesias, Romanamque cuius filius eras, cum ceteris indiscretè confusam, vano superboque fletu perfudisses; sed errantium à Romana nationum misertus, has ad vnitatis originem reuocare verbo, exemplo, scripto, laboribus, periculis, vitâ denique in testimonium depigneratâ, studuisses: hoc sapientis, hoc diuinâ charitate flagrantis, hoc Iesuite fuisse. Sed dum socij Iesuitæ, alijque fidei præcones, pro vnione Ecclesiarum, pro schismatum extinctione sanguinem suum sudant; tu, scilicet, ardēs animarum zelo, *innato* non infuso, humano non diuino, domi noua conuersionum itinera, nullius antè trita vestigio, otiosus speculator exploras. Sic euanuisti in cogitationibus tuis; dum noua & rara anxie perquiris, antiqua & obuia neglexisti; dum supra ceteros in Catholica *pede superbia* ambulare vis, *expulsus* es à Catholica, nec potuisti stare.

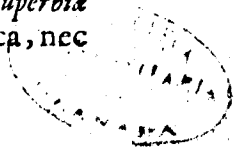
II. GRADVS.

Secreta infidelitas.

NAm dum iudex omnium Ecclesiarum à teipso constitutus, fidei, pacis, bellique arbiter sedes; de fide Catholica

B

du-

Lib. 6. de
Trinit.De unit.
Eccles. c. 7.1. Ioan. 2.
19.

dubitare ipse cœpisti. Nempe, vt Apostata tandem esses, in fide dubius priùs esse debebas: staretq; illud Hilarij: *Hæresis imperfectum tentare potest, non potest supplantare perfectum.* Cyprianus verò: *Nemo existimet vos de Ecclesia posse discedere. Triticum non rapit ventus; nec arborem solidâ radice fundatam procella subuertit. Inanes palea tempestate iactantur; inualidæ arbores turbinis incurfione euertuntur. Hos execratur & percutit Ioannes Apostolus, dicens: Ex nobis exierunt, sed non fuerunt ex nobis. Si enim fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum.*

Ita est, noster non eras (Antoni) cùm noster maximè videreris. dubiæ semper fidei & incertæ, propensoque in hæresim ingenio. Hoc qui te norunt, testantur; hoc de te ipso non videris diffiteri; hocque duplici argumento ex tuis verbis demonstrabo.

Nam pag. 8. *tentationes* (quas nunc *igniculos interni spiritus* vocas) *perpetuò sensisse* te scribis, *aduersus certa putata Romanæ fidei dogmata, quibus, inquis, acquiescere nunquam potui: neque à vehementi suspitione, qua me perpetuò, postquam in sacræ Theologiæ studijs adoleui, anxiam habuit, penitus me liberare.*

Quæ

Quæ fuerint, & aduersus quæ fidei Romanæ dogmata, illa tentamenta non explicas. Liberum nobis relinquis, vt putemus te de Sanctissimæ Trinitatis, de incarnationis & Eucharistiæ, mysterijs, alijsque perpetuò dubitasse. Sunt enim hæc Romanæ fidei propria dogmata, quæ contra priscos hæreticos, multosque ex nupero Euangelio reformatos seu potiùs deformatos constanter defendit. Neque dicas, te quidem tentationes sensisse, illis verò minimè consensisse, nec assensum præbuisse. Hoc enim confutatur ex eo quod eadem pagina 8. scribis. *Quòd verò* (inquis) *libri Romanæ doctrinæ contrarij, studiosis, & optimè erga Catholicam fidem affectis auferrentur, suspitione rem non carere (prout ratio dicat) semper sum arbitratus.* Planè fateris te non sensum sed etiam assensum dubitationum, aduersus fidem habuisse; non tantùm fuisse tentatum, sed etiam quod tentatio suggessit, arbitratum, Romanam doctrinam, si non falsam esse, tamen falsitatis suspitione non carere.

Hinc ducitur secundum secretæ tuæ infidelitatis argumentum. Diciste Romanam Ecclesiam, eò quòd libros suæ

B 2 doctri-

doctrinæ contrarios amoueret, semper suspectam habuisse. quid verò suspicareris postea clarius explicas: nimirum *latuisse aliquid in hæreticorum libris, cui conuellendo doctrina Romana non sufficeret*. Accipio igitur quod fateris, te semper suspicatum esse, Protestantium doctrinam esse Romanâ fortiorem. Quid hinc efficitur? te nunquam Catholicum, nunquam fide Romanâ verè præditum fuisse. Nam qui catholicè & christianè credit, hoc primum præcipueque credit, suâ fide nihil melius posse aut sanctius inueniri. Hæc persuasio si vacillans & fluctuans sit, fides non est, sperandarum rerum substantia non est, non est salutis firmum & immobile fundamentum. *Cùm credimus* (inquit Tertullianus) *nihil desideramus ultra credere. Hoc enim primum credimus non esse quod ultra credere debeamus*. Et iterum: *Semel dixerim, nemo querit, nisi quod perdidit, aut nunquam habuit. Si quod debueras credere, credidisti, & aliud denuo putas requirendum; speras utique & aliud esse inueniendū, nullo modo speraturus, nisi quia aut non credideras, quod videbaris credidisse, aut desisti iam credere. Ita fidem tuam descrens, negator inueniris*. Tertul-

Præscr. c. 8

Ibid. c. 11.

tul-

tullianus tecum loquitur, Antoni, tuam conscientiam conuenit. Ais, te Romanam doctrinam infirmitatis suspicione laborare meritò semper existimasse. Verum dicis, an falsum? si falsum: quis te fascinauit, ut in tuum caput mentiaris? Quis Pontifici quem odisti parces, qui tibi ipsi non parcis? Qui sibi nequam, cui bonus erit? Si verum: quomodo Catholicus & Romanus vnquam fuisti, qui Romanam doctrinam, si non apertè falsam, tamen suspicionibus obnoxiam, minimeque securam semper iudicasti?

Itaque cum fidem tuam semper infirmam & nutabundam fuisse fatearis; non anxie querimus, de quibus fidei Romanæ placitis, aut mysterijs dubitasti; sed in præmium ingenuæ confessionis, vltro largimur, quod operosè niteris à nobis hoc scripto obtinere. Cupis enim, *ne discessus tuus nobis pariat admirationem*. Æquum postulas, Antoni, & nobis salutare. Christiani est, hæreses quas Christus venturas prædixit, vitare, non mirari: nec quidē si stellæ de cælo cadant; vel ex Episcopis, quos posuit Christus regere Ecclesiâ, quam acquisiuit sanguine suo, *exsurgant viri mēla-*

*Matt. 24.
v. 29.*

ces, loquentesq̄, peruersa. Miriones verò (vt ait
Prescr. c. 3. Tertullianus de quibusdam personis, qui
vel docti vel sancti videbantur, è Catho-
licâ lapsis in hæresim) edificantur in rui-
Tert. pres. nam. non intelligunt, nos cum Ecclesia Do-
cap. 3. ctiores recipere, non cum Doctõribus Ecclesiam
deserere debere, neque ex personis probare fi-
dem, sed ex fide personas.

Epist. 52.
ad Anton.

Enimuerò, cur te cecidisse miremur;
 qui te fateris stabilem nunquam fuisse?
Graues viros & semel supra petram solidâ sta-
bilitate fundatos, non dico (inquit Cyprian.)
aurâ leui, sed nec vento, nec turbine commo-
ueri. Hi si caderent, iure fortassis miran-
dum foret. Qui verò Petrae (quam non vin-
Aug. in cunt superba inferorum porta) nunquam
part. Do- firmus adhæsisisti, qui mentis elatę vela, no-
nati. uuitatum ventis expansa semper habuisti;
 qui Romanæ Ecclesiæ certa dogmata in-
 firma semper es suspicatus; quid mirum,
 si dubius & incertus, variis opinionibus,
 velut quibusdam ventorum incurfantium
 flatibus, à proposito tandem palàm aper-
 teque dimotus sis? fides quæ intus cecidit,
 diu stantis speciem, foris retinere non
 potuit.

III.

III. GRADVS.

Suspicaax leuitas & mobilitas.

IAm verò, si causas dubitationum tua-
 rum inspiciamus, saltem eas quas scripto
 hoc prodixi; statim suspiciosissima leuitas,
 quouis flatu agitabilis apparet. Errores
 quidem, abusus, nouitates innumerabiles
 Romanę Ecclesiæ obijcis: sed obijcis ver-
 bo tantum. speciatim verò, ne nominas
 quidem, nedum probas. Duo verò defi-
 nitè vrges fluctuantis animi tui incita-
 menta, quorum leuitatem aperiemus.

Alterum est (inquis pag. 8.) *tam exacta &*
rigorosa, & Romana & domestica diligentia,
quâ oculatissimè cauetur, ne libri Romanae do-
ctrina contrarij à quoquam nostrum tenean-
tur, vel perlegantur. Vulgo merito prohiberi
ensebam. Quod verò studiosis & optimè erga
Catholicam fidem affectis, & sanâ doctrinâ
pollentibus penitus auferrentur: suspitione rem
non carere, (vt ratio merito dicitur) semper sum
arbitratus. In quibus abscondendis, supprimen-
dus, perdendis, ad eò laboratur: vt hoc ipso, la-
tère aliquid in illis liceat suspicari, cui conuel-
lendo doctrina nostra non sufficiat. Duo dicis:
 Primò, te Romanam doctrinam, eò quòd

B 4

li-

libros aduersariorum prohiberet, semper suspectam habuisse. Alterum; hoc ipso, quòd libros aduersariorum proscribat Ecclesia, de doctrinæ eius firmitate iure meritoque dubitari. Primo dicto, prodis mobilitatem animi tui: secundo verò, etiam impietatem.

De primo: quanta leuitas & inconstantia, ab Ecclesia tam vanâ suspiciunculâ abalienari: ab ea præsertim Ecclesia quæ te Christo genuerat: *in cuius gremio* (Augustini verbis vtor) *multa te retinere iustissimè debuissent: consensus populorum & gentium: authoritas miraculis irchoata, spe nutrita, caritate aucta, vetustate fundata: ab ipsa sede Petri Apostoli, cui post resurrectionem suam oues Dominus commendauit, usque ad presentem episcopatum successio sacerdotum: postremò, Catholicum nomen, quod non sine causa inter tam multas hæreses ista Ecclesia obtinuit.* Sed libros aduersariorum, quâ potest diligentiam abscondit, supprimit, perdit. Sapienter & piè filijs suis consulit mater, ouibus pastor, conseruis suis *seruus seruorum, quem constituit Dominus super familiam suam.* suæ curæ commissos à venenato pabulo arcet:

ne

ne lethales cibi inferantur, oculatissimè prospicit. Quid in hoc instituto peccati est? Non est dissidentia hæc, sed prouidentia: nec consulitur infirmitati doctrinæ, quæ diuina est; sed tenuitati & inconstantia mentis humanæ. Satis enim experientia confirmat, nec ipse tu negas, quod affirmat Augustinus: *quoslibet errores fucari posse, vt imperitorum animis per ornatum ianuam libenter obrepant.* Quis verò non videt, si regionibus ab hæresi intactis, contagiosi libri passim inferantur, in gratiam vsunque doctiorum: fieri vix, aut ne vix quidem posse, quin ad indoctorum manus perueniant? præsertim si tanto numero communicari debeant, quanto tu vis, omnibus nimirum *Episcopis & Theologis, qui studia plene peregerunt:* imò verò studiosis & auditoribus, vt videant an hæreticorum testimonia à Magistris bona fide citentur. Sed hæc nimia turba est; sapienter verò Catholica satius esse duxit, doctos qui tuto degunt, carere vel curiositatis vano solatio, vel eruditionis non necessario adminiculo: quàm imperitos pestiferæ mercis inuectione, in-

B 5

mani-

Cont. epist.
fund. c. 3.

Cont. epist.
fundam.

pag. 9.

LUC. 12.

manifestum discrimen salutis adduci. Neque verò, quod tu censes, tantum vulgares homines iudicio & discretione destituti, falsitatis imbibendæ periculis exponuntur; credo, bubulcos intelligis, pastores, cerdones, pellionesque: cum tamen hoc hominum genus sua simplicitate ferè tutissimum sit, nisi aliorum exemplo magis & auctoritate, quàm propria lectione peruertantur. Vulgo quidem periculum imminet; sed vulgo peritorum doctorumque; in quo numero sæpe reperiuntur non pauci temerario & ardenti ingenio, sacrâ doctrinâ tincti potius quàm imbuti. Sibi, sæpe etiam populo, litterati, Catholici & constantes videntur; cum tamen reuerâ tui similes sint, facile à fide demutabiles, indocti, pronique, qui sua phantasmata velut diuina oracula venerentur. Quapropter, nemo Catholicus, nisi planè leuis, vsusque & intelligentiæ expers, reprehendet Romanam sollicitudinem, ne libri damnatæ lectionis tumultuario & temerè perlegantur ab iis, qui docti habentur, sed cum delectu, maturo consilio, habitaque ratione locorum, temporum, personarum, causarumque.

Quòd

Quòd si quis non impiâ leuitate, vt meliorem fortassis fidem inueniat; non periculosa curiositate, vt eâ lectione eruditior fiat, sed eâ mente legere velit, vt confutet; Catholica nunquam facultatem negabit, si charitas vrgeat, & pares oneri iudicentur. Quid hîc non consilij prudentiæque plenissimum? quid ab Ecclesia priscis sæculis non vsurpatum? Ante annos plus minus octingentos, septima Synodus Oecumenica *Nicena secunda* canone 9. statuit vt libri hæreticorum, quos damnauerant, ad *Episcopum Constantinopolitanum* deportarentur, ibi cum *libris aliorum hæreticorum* recondendi. Dices vulgo canonem hunc præscribi, non Theologis, nedum Episcopis. Audi quid sequitur. *Si quis autem hoc celauerit, si sit Episcopus vel Presbyter vel Clericus, deponatur: si laicus aut Monachus, anathematizetur.* Quid clarius? Leo verò Pontifex doctrina & sanctitate Magnus, sed officio maximus, non minore sollicitudine præcipit, vt sacerdotali

Epist. 48.

quàm maximè diligentia provideatur, vt hæreticorum libri à diuina sinceritate discordes in nullo lectionis usu habeantur, quidam verò etiam flammis quamprimum aboleantur.

Car-

Carthaginense autem Conciliū quartum, veriùs quintum, D. Augustini tempore celebratum, legendos hæreticorum libros non Episcoporum curiositati, vel cupiditati indulsit, sed ad temporis & necessitatis terminos reuocauit. Canone 16. præcipiens; Episcopi hæreticorum libros legant pro necessitate & tempore. An non hæc Romana praxis, prisca, pia, plena prudentiæ? Quid non reprobi rapiant ad ruinam, qui tam salutari consuetudine offenduntur? Ex floribus haurit araneus venenum; purissimæ rosæ tactus fragrantia scarabæus emoritur; Iudæis *flos ille florum*, cuius odore viuimus, fuit odor mortis ad mortem. Te verò, Antoni, Ecclesiæ in abolendis hæreticorum libris pietas scandalizat, prudentia excæcat; maternam curam trahis ad calumniam, & *in acerba odia causas amoris inflectis*.

Alterum verò dictum tuum, Ecclesiam Romanam, quæ tantâ diligentia proscribit aduersariorum libros, hoc ipso de doctrina iure meritoq; postulari: non solum per se falsum, sed etiam sequelâ impium est. Quod enim per se, & hoc ipso de re quam dicitur, de omni re tali dicitur; vt
Phi-

*Aelian.
lib. 4. c. 18.*

Philosophi tradunt, neque vllus qui quod dicit intelligit, negauerit. Itaque quod Ecclesiæ Romanæ per se & hoc ipso, quod libros aduersariorum proscribat, conuenit; certè etiam omni Ecclesiæ aduersariorum libros pari diligentia proscribenti conueniat necessè est? Hoc verò si concedas, Ecclesiæ antiquæ causa conclamata est: hac tuâ doctrinâ, rursus ad vitam hæreticos, qui libris exustis reciderant in cineres, reuocabis. Nam quâ diligentia primitiui Patres & antiquiora Concilia libros aduersariorum prohibuerint, iam diximus.

Patrum verò sollicitudinem Christiani Principes & pij suis edictis secuti sunt. Iustinianus, qui quintæ Synodo generali Imperator interfuit, Seueri hæretici à Synodo damnati scripta suâ lege, quæ in eadem Synodo actione I. fuit lecta, prohibuit. *Ne maneat (inquit) Seueri scripta penes aliquem Christianum: sed sint prophana & aliena ab Ecclesia Catholica, igne comburantur à possidentibus, nisi qui ea habeant velint periculum pati.* Pari seueritate Theodosius & Valentianus, vterque primus, Imperatores, codices ab hæreticis com-
posi-

*v. Synod.
general.
act. 1. & id
Nouel.
const. 42.*

Habetur in 5. Generali Synodo collat. 5. positos proſcribunt. Nemo eos codices au-
deat legere, poſſidere, aut ſcribere. Quos oportet omni cum diligentia inquiri, & ubicumq; inuentos publice coram omnibus comburi. Qui verò tales libros habuiſſe deprehenduntur, perpetuo tradantur exilio. Sed omnium feueriſſimum *Constantinus Magnus* Imperator, aduerſus Arrij libros edictum tulit. Si quod *Niceph. lib. 8. c. 25.* ab Arrio ſcriptum reperiat, ut igni tradatur, volumus: ut non modo improba eius doctrina abrogetur, verum etiam ne monumentum eius relinquatur. Illud equidem prædictum volo; ſi quis libellum aliquem ab Arrio conſcriptum celare, nec continuo igne comburere deprehenſus fuerit, ſupplicium ei mortis eſſe conſtitutum. Illico namq; in crimine tali comprehenſus, pœnam ſuſtinebit capitalem. Quàm rigide, quàm feuerè *Constantinus*? Quid ad hæc Patrum & Principum decreta *Antoni*? An verò in *Arrij*, *Nestorij*, *Eutychetis*, & *Seueri* ſcriptis, hoc ipſo, quòd tam rigide proſcripta fuerint, latuiſſe aliquid ſuſpicaberis, cui conuellendo doctrina *Chriſtiana* non ſufficit? Non ita blaſphemus ſis; paucis dixerim: ſi priſcæ *Eccleſiæ* in hæreticorum libris prohibendis & perdendis feueritatem neſcis; ignarus es: ſi

ſi noſti, & hoc ipſo hæreticorum illorum argumenta *Catholicis* fortiora ſuſpicaris; impius es: ſi pari in cauſa, priſcâ *Eccleſiâ* abſolutâ modernam vexas; iniuſtus es.

Sed iam alterum incitamentum ſuſpicionum ac dubitationum tuarum diſpicendum eſt, quòd contigit, cùm iam *Episcopus* Patres verſare inciperes; nam antea, nec quidem à limine ſalutaras. Sic autem pag. 13. rem narras. *Obſeruavi in theoreticis, dicta Patrum valdè communi doctrina, quâ imbutus in ſcholis fueram, in multis repugnantia: & ea vel prætermiſſa à meis Magiſtris, vel non fideliter adducta, vel non ſufficienter, aut etiam perperam explicata. Inde Eccleſiaſtica diſciplina, ſpiritualiſq; regiminis, noſtrorum temporum praxim & formam à veteri plurimum diſſidentem. unde mea iam dicta ſuſpiciones, non leuibus ſunt aucta incrementis?* Ita tu. Verè autem de te, tuique ſimilibus, *Spiritus ſanctus*. *Occaſiones querit, qui vult recedere ab amico.* Vndique enim, etiam in rancidis *Magiſtrorum* tuorum manuſcriptis, captasti calumnias, quibus *Eccleſiam* onerares, quam deſerere ſtatueras, nec tamen niſi leuiſſimas inueniſti, quibus ad deſerendum priuatam amicum (nedum *Ec-*

Præf. 1.

Ecclesiam Catholicam) nemo probus aut prudens moueretur. Inuenisti dicta Patrum valde communi scholæ doctrinæ in multis aduersantia, vel prætermiſſa à Magiſtris tuis, vel non fideliter adducta, vel perperam explicata. Primùm dicis hæc omnia, probare autem nec vales nec verò conaris: & tamen Catholicis discessum tuum probatum vis. Tu umne aduersus Ecclesiæ Magiſtros ſtabit verbum nullâ probatione subnixum? Catholici aduersus Catholicam tibi credent defertori, inimico? Hoc ab illis postulaueris impudenter, stultè speraueris. Sed vt vera sint, quâ leuia, quàm ridicula, quàm nulla ad leniendum Apostasiæ tuæ crimen? Magiſter tuus in scholis quædam Patrum testimonia non plenè vel etiam perperam explicauit: ad magnas ſcilicet te redegit angustias. Dcerant fortè in Catholicâ docti viri, qui tibi laboranti ſuppeticas ferrent, ſi minùs Magiſter ſatiſfecit? Non fideliter aliquando verba adduxit. Quàm facile, quàm quotidianū publicè dictantium Magiſtrorum verba, non perfectè aſſequi amanuenſem? nec tamè quæ præleguntur in ſcholis, tam ſunt exacta, quàm

quæ

quæ prælo elaborantur. Quædam penitus omiſit. magnum Ædipol crimen. Tu verò tam peregrinus es in ſcholarum negotijs, vt non intelligas, non poſſe Magiſtros, vno quadriennio, quo Theologiæ curriculum diſtringitur, omnibus Patrum testimonijs, quæ aduersus Catholicam doctrinam à variis ſectis obijciuntur, plenè atque integrè reſpondere: multa neceſſariò omittenda quæ poſtmodum diſcipuli priuato ſtudio perfequantur. Sed doctrinæ valde in ſchola communi, quædam dicta Patrum aduerſabantur. Hoc ita conſuſè prolatum, ſæpe accidere quis neſcit? quis negauit? nec deſunt exempla. Theologorū conſenſio eſt ſeptem quibus Deus mundi fabricâ abſoluit dies veros fuiſſe, cæli circuitione, lucis ortu occaſuque definitos: quis autem neſcit D. Auguſtinum refragari? Angelos non fuiſſe ante mundum conditos, ſchola conſentit: Nazianzenus verò, magnū Græciæ lumen, mundo priores exiſtimat. Poſſem ſimilia plura; ſed cui bono? quid hæc excuſant Apoſtaſiam tuam? Illa dicta Patrum tuæne ſectæ patrocinabantur? neque quæ tua ſit ſectâ dicis: neque illa Patrum dicta illi fauere

C

apertè

apertè dicis. Quòd si diceres, iure probationem requireremus. Denique si (quod dicis, nec probas) *Ecclesiastica disciplina moderna praxis à prisca in plurimis dissideret*, quid inde efficies? Vides variari tempora, cum temporibus homines, cum hominibus consuetudines: Ecclesiasticæ prudentiæ est, temporum personarumq; circumstantijs leges suas ac statuta accommodare. quo sensu rectè scripsit Augustinus,

Lib. 2. de baptis. c. 3. *Priora Concilia nonnunquam à posterioribus emendari.* Itaque nihil solidi affers, Antoni, sed verba, nugas, ineptias, quibus cum alienior fias à Catholica, calamo mobilior es. Abi igitur, quoniam ita vis: nos abeunti Tertulliani illud acclamabimus: *¶ Pras. c. 3.* *Audent, quantum volent, palea leuis fidei, quocunque afflatu tentationum: eo purior massa frumentii, in area Domini reponetur.*

IV. GRADVS.

Iesuitici Ordinis desertio.

TRes priores ad Apostasiã gradus interni fuerunt, pectusq; tuum secretâ superbiã, infidelitate, temeritateq; impleuerant, quam tandè necesse fuit erumpere;

re; paulatim labi debebas, magnæq; huic ab Ecclesia Apostasiæ, Iesuitici Ordinis desertione præcludere. Chirurgus dentem extracturus, prius filo circumligatum versat in ipso loculamento, crebraque agitatione radicitus luxat, redditq; sequacem: sic humanæ salutis hostis, quem ex Catholica tandem meditatur euellere, prius in ipsa Catholica crebris demutationibus hinc inde versat ac luxat; nec diffidit, se facturū veræ Religionis desertores, quos iam reddidit religiosæ perfectionis exortes. Iesuitã, Antoni, fuisse te scribis, ac quasi gloriaris: cum tamè nõ cœpisse, sed perseuerasse coronetur. Ne gustemus melanuros Pythagoras monet. Quid ni dictum trahatur, vt auersemur Apostatas, verè melanuros; qui religiosè candideq; actam adolescentiam denigrant turpitudine senectutis? qui cum spiritu cœperint, carne consummantur; qui cum religiosi familijs nomina dederint, deinceps segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. *Ind. v. 10.*

In horum numero tu es, sed esse dissimulas. Narras Iesuitas promotionẽ tuam agrè tulisse, quòd vtilem operarium experirentur. Videri vis non deseruisse Iesuitas,

tas, sed ab illis in Episcopum transiisse. Nemo qui Iesuitas nouit hoc credit. Iesuitæ suis dignitatum ambitum seuerissime interdicut: si quis ambijisse detegitur, ex eorum Ordine proijcitur. Pontificem (si fortè Iesuitam inuitum promouere cogitet) vbi id rescuerint, ne pergere velit, per se, per amicos fatigare non desinunt. Nec solent Pontifices Iesuitas euehere, nisi in signis Ecclesiæ necessitas urgeat, vel magna sint promouendi in Ecclesiam merita, vt ad alios excitandos, eâ dignitate, quasi remunerari publico bono sit. Quid igitur mouerit Pontificē, vt, aduersis Ordinis florentissimi votis, Regulisque renitentibus, nouo exemplo, te Iesuitam, Segniensem Episcopū crearet? Segniensis Ecclesiæ necessitas hoc postulabat; hæresis ingruerat; hydræ par Hercules quærebatur, non inueniebatur in cætera Italia; eligi debuit Iesuita, & ex Iesuitis, qui cæteris emineret. is tu es Marcus Antonius? da veniam; non credimus. Nihil de Segniensis Ecclesiæ tanta vel dignitate vel necessitate inaudiuimus, cur tantum Heroa eam prouinciam, *extra ordinem* fortiri oportuerit.

Sed

Sed dices, Pontificem tuis meritis inductum, nec tam Ecclesiæ necessitati prospexisse, quàm gloriæ, quam voluit te Præfule irradiari; noluit tantam lucernam sub Iesuitarum modio diutius abscondi, *super candelabrum posuit, vt luceret omnibus qui in domo sunt.* Nimirum nominis tui fama tantus exereueras, vt Iesuitarum per orbem diffusus Ordo te non caperet; numerosus ille virorum virtute & eruditione præstantium cœtus, infra tuam amplitudinem fuit. Sed dic fodes, quibus laudibus innotueris? sanctitatisne? virtutum tuarum miranda & exempla tu narra, qui solus nosti, cæteri ignorant. Ingenij fortè: profer monumenta, quibus vel humaniores litteras, vel seueriores disciplinas, illustraueris. Sacræ doctrinæ? tot nostri sæculi hæresum vel vnâ numeras, quam tuis scriptis oppresseris, vel leuiter (adhuc Iesuita) concusseris: In Iesuitarum catalogo, quem suorum Scriptorum toties auctum edidere, tu nullus es, ne quidem numeratus in millibus.

Video quid dicturus sis: te non scribendo, sed concionibus tibi nomen comparasse. Nam in cæteris tuis laudibus hoc

numeras, quòd te in templis suis, vt sacras conciones haberes, non rarò Iesuitæ voluerunt. Solent (vt audio) in Italia, Iesuitæ tenues interdum concionatores constituere in Ecclesiis suis, vt insigniores tantisper post quadragesimæ labores respirarent, popululq; ad meliores audiendos vbi desueuerint, cupidius accedat. An hac in re, tuâ fortè sunt vsi operâ Iesuitæ, vt scilicet tædio tui, populo famem Ecclesiastæ eruditioris accenderes? nescio. Hoc scio, te Iesuitam concionibus non inclauisse, si vera tu de teipso narras. Nam de teipso iam Episcopo, scribis pag. 12. *Et quoniam proprium iam meum munus Episcopale concionandi agnoscebam: Sermonarios Quadragesimaliumq; libros, de more arripui euoluendos.* Quis non statim videat, te his facteri verbis, rudem te & nouitium in concionibus fuisse, cùm Episcopus renuntiareris? Exercitatus iam & doctus concinator ad Sermonarios, & illa tironum subsidia confugisses? Quòd si iam Episcopus Sermonariorum ope, & Quadragesimalium commeatu pro concionibus egebās; facile est diuinare, quàm ieiunus adhuc Iesuita fueris, quo tempore Sermonarios

rios necdum euolueras. Nec dicās sanctorum Patrum lectionem, concionibus tuas materiam cùm Iesuita esses, subministrasse. Ante Episcopatum enim, sanctos Patres non attigeras: quod ex eo probatur, quòd cùm Sermonarij tibi nauseam stomachumq; mouissent, *Omissis* (inquis) *turbidis riuus, ad sanctorum Patrum fontes omnino mihi statui accedendum; quorum lectione pro concionibus delectari cæpi.* Quid clarius? Ad sanctos Patres demum Episcopus accessisti, & eorum lectione cœpisti pro concionibus uti.

Itaque cùm præsiidiis ijs destitutus fueris, quibus gloria comparari solet: quî credemus, te potissimum ex Iesuitis electum, qui Præsul Ecclesiam illustrares? Si Pontifex, Iesuitâ Præfule ornandam Ecclesiam censuisset; non deerât ex illo Ordine, doctrinâ & sanctitate præstantes. De decoro fuisse te eligi: quem nec conciones, nec scripta, nec doctrina, nec sanctitatis opinio, nec vlla in Ecclesiam merita commendabant. Non est igitur, quòd gloriaris, te Iesuitam fuisse: quo gloriosior Iesuita mansisses, hoc turpior defecisti. Corruptio optimi (vt ait Philosophus)

phus) pessima est. Quæ luci fulgidissimæ aduersantur tenebræ, densissimæ sunt. Quod à pulcherrima virtutum deficit, vitium est teterrimū. Acetum quod ex nobilissimo vino degenerauit, acerbissimum est. Exemplum tu es, verum esse, quod se expertum scribit Augustinus: *nec sanctiores, quàm qui in monasteriis perseuerant; nec his qui defecere, nequiores*. Altiùs se mergunt in cœnum saxa, quo celsioribus montibus pinnisue depulsa cecidere. Hoc intelligebat *Gregorius XIII.* Pontifex sapientissimus æui nostri, quod Magni Gregorij virtutibus coruscare fecit, qui Iesuitas vt amabat, sic probè penitusque cognouerat. Hic autem, cùm exhiberetur illi à Cardinale Censore Apostolico (quem Datarium vocât) dignitatis Ecclesiasticæ Candidatus qui ex Iesuitis fuisset: consulendum priùs Generalem de causa discessionis voluit, monitumque subiunxit tantâ prudentiâ rerumque vsu dignum: Iesuitarum desertoribus (inquit) victui vestituique necessaria suppeditentur; sunt enim plerumque honestè educati, sunt docti, ideoque iuuare Ecclesiam possunt. Ecclesiasticis verò dignitatibus nullo modo adhibeas:

hibeas: neque enim deseruissent Ordinem suum, nisi laxo cerebro essent. Hæc sapientissimus Pontifex. Quæ etiam ipsa ratio confirmat. Natiui enim caloris testimonium est ac roboris, in humano corpore, posse excernere vitiatos humores: Nullâque re aliâ magis commendatur apud omnes Ordo Iesuitarum, quàm quod vix inter illos conspicias quenquam à pietate aut religione deficere, quin priùs ab ipso Ordine excernatur. Tu verò, qualis inter Iesuitas vixeris, Antoni, ab ijsque discesseris (vel te tacente) exitus haud obscure docet. Vides ergo, inde dedecus tibi & probrum creati, vnde existimationem & gloriam imprudens aucuparis.

V. G R A D V S.

Ambitio Episcopatus.

Sequitur in descensus tui scala, dignitatis ambitio, *subtile malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrisis, lioris genitrix, vitiorum origo, criminum fomes, virtutum arugo, tinca sanctitatis, excacatrix mentium*: vt Bernardus loquitur. Hæresum certè parens, quas Christianæ Ecclesiæ inuexit. In psalm. 90.

Thebulis enim quidam (vt ex Hegesippo refert Eusebius li. 4. c. 21.) eò quòd in Episcopatus petitione repulsam tulisset, Ecclesiam (eatenus virginem) labe erroris inficere conatus est. Inquietum hoc malum præcipuum est, quod te vexauit, afflixit, prostrauit. Episcopali onere, (cui par non eras) depressus in voraginem, iaces; æternumque, quod veremur, iacebis.

Si dicas te Episcopatum minimè ambiisse: possúmne ex tuo te libello falsitatis arguere? Sedulò quidem tegere conaris hanc tuam non satis decoram gloriæ cupiditatem, tamen quædam, quæ satis eam prodant, tibi nescienti voces erumpunt. *Ad regimen Ecclesiæ* (inquis) *tandem sum iam ante annos viginti promotus, & factus Episcopus Segniensis.* Quid illud significat, *promotus sum tandem?* nisi, quod diu optaueram consecutus sum. Sera quidem, sed tamen

Incidit in casses præda petita meos. Vox illa *tandem* satis insinuat promotionem tuam tibi seram visam fuisse; quæ sera videri, nec annis, nec meritis tuis poterat. Nam fateris, quòd factus Episcopus, nec quadragesimū annum attigeras, nec sacram Scripturā perlegeras, neque san-

ctos

ctos Patres euolueras. Quomodo igitur *tandem*, &, quod videris innuere, *sero promotus?* Vota festinabant tua, Antoni; dignitas, quæ primos tuos Episcopatu aptos annos statim consecuta est, merita verò multo præcucurrit, lenta tibi & tarda videbatur. Spes quæ differtur, affligit: etiam properata veniunt sera, cupienti.

Præterea (quod etiam insinuat ambitionem tuam) dicis, te promotum Patribus tuis Iesuitis id ægrè ferentibus. Iesuitæ dicuntur nihil ægrius in suis quàm dignitatis ambitum ferre. Tiaris etiam illis, quæ inuitis suorum capitibus imponuntur, onerari Ordinem suum potiùs existimant, quàm ornari; cupitis verò quæsitifque purpuris quàm maximè deturpari. Quem Iesuiticum ambitionis horrorem vanè detorques in laudem tuam; quasi non tuam vicem, sed suam Iesuitæ doluissent, quòd tanto priuarentur operario, qualis scilicet tu eras, *non inutili, non otioso, sed impigro.* Ita te deprædicas; neque tamen cum Episcopus fieres, Iesuita tu eras: neque Iesuitis tanta operariorum in Europa penuria, qui te digniores in Indias sæpe submitunt. Aegrè fortè scerebant pro-

promoueri, quem norant indignum, ad nouitates pronum, quem forte verebantur futurum non fatis in Catholica fide constantem. Præfagiebant etiam animis viri sapientissimi, hoc magnum, quod tibi iam accidit malum, flebantque te vittis illis & infulis in tuam multorumque perniciem decorari: eoque lugebant acerbis, quo telatiorem cernebant, eo tempore, quo maximè flēdus eras. Quid enim miserius misero non miserante seipsum, sed exultante, cum ipsi onus imponitur Angelicis humeris formidandum?

Grande peccatum peccasti, Antoni, qui conscius tuarum miseriarum, suspicionum, dubitationum perpetuarum, indiesque crescentium aduersus Catholicam fidem, primatum affectasti. Animum sentiebas cinere leuiorem, nec tamen vel humi deprimis, vel domi cohibes: sed sub dio in sublimi tectorum fastigio ventis exponis. Pascendo gregi te ingeris, qui pastore ipse magis indigebas, qui te nutantem confirmaret. In tuam curam, oues Christi sanguine redemptas suscipis, qui carebas animi fortitudine, quæ te pro earum salute, lupo venienti objiceres. Neque

que ego magis hanc ignauiam tibi objicio, quæ tu fateris. *Canem* (inquis pag. 24.) *me Christus in suo grege posuit, mutus amplius esse non debeo: sicut muti sunt omnes Episcopi sub Romano*. Non exagito temeritatem tuam, quæ sententiam ters in omnes prorsus Romanæ Catholicæque Ecclesiæ Episcopos, quasi in mutos: hoc est, qui sciant se Romanumque Pontificem errare, nec tamen loquuntur. Facile est vt credamus alios nostris vitijs laborare: *stultusque* (vt ait Ecclaf. Sapiens) *per viam ambulans, omnes sui similes & stultos arbitratur*. 10.3.

Hoc accipio te mutum fuisse. *Mutus* (inquis) *amplius esse non debeo*. Certè mutus nunquam esse debebas, præsertim Episcopus: nec vnquam sine grandi scelere fuisti. Non memineras celebris illius sententiæ, quæ Pastorem Diuus Augustinus alloquitur: *Vidisti lupum venientem, & tacuisti: mercenarius es, fugisti*. Reus sanguinis animarum, hoc est sanguinis Christi es: quia semper peccans in conscientiam tuam errantem, quia semper mutus, quamdiu Episcopus fuisti. Nam scribis pag. 12. *Te Episcopum ex lectione Sermouariorum statim vidisse, populum sub Romano Pontifice miserabi-*

Tom. 9.
Tract. 49.
in Ioan.

rabiliter deludi; inuentaꝝ avaritiæ & ambitio-
nis, pro sanctis fidei dogmatibus obrudi & in-
culcari. Ecce, Antoni, ab initio Episcopatu-
s tui, lupum tuâ opinione ingentem vi-
deras, Christi oves miserabiliter depopu-
lantem: tacuisti tamē præ metu, & eas
rapi & dispergi permisisti. Magnum sce-
lus. Saltem nunc maiore (vt credis) luce
collustratus, lupo te generosè oppones,
præteritamque ignauiam, sanguinis effu-
sione elues. Imò verò fugis à grege tuo: &
quâ potes maximâ celeritate fugis, & in
vltimum terræ angulum fugis,

Et penitus toto diuisos orbe Britannos.
Melitæis mihi catellis similis videris, qui
dominarum deliciæ sunt. Cùm se solos
vident inter molossos, tremunt, silent, vel
præ metu plorât, fugiunt: vbi verò ad gy-
necæum peruenêre, vel ad dominæ sinû,
quo se tutos putant; conuerso vultu super-
bè ac ferociter latrant. Sic ad Magnæ Bri-
tanniæ Regis curiam fugis, vbi melitæis
canibus, vxoratis Episcopis, qui muliercu-
larum suarum deliciæ sunt, te iungis, inde
(vt ais) *aduersus Pontificem, iuncto cum illo-
rum clamoribus, clamore latraturus. Ego (in-
quis pag. 28.) in tutum aliquem locum ascen-
do,*

do, vbi veritas ipsa Catholica liberum iam ex-
tulerit caput. Sanè quidem sic deliras. Sed
quid interim grex tuus, Pastor & Idolum?
Te securo & extra periculum constituto
lupus (sic tibi persuasum est) gregis tui
vel corporibus vel animabus ingruit, rapit,
dispergit, deuorat. Quid in pastore
præsidiij?

Ego (inquis) *catellus omnium profectò mi-* Pag. 33.
nimus, qualicumque latratu, saltem fortasse
excitabo molossos indormientes qui lupum ar-
ceant. Quin verò, cur ad pugnam non te
ipse accingis? Canem te Christus in suo
grege posuit. Quid, ille tuendo gregi me-
litæos solet ponere, an molossos? Qui la-
trant lupum tantum, non etiam morde-
ant: Tibi verò Episcopo catello esse non
licet; cur enim te catellum pastoritio mu-
neri ingeris? sume animi magnitudinem,
lupo parem; vel pastorem te esse nega.
Excitabis alios qui gregem tuum tuean-
tur; qui lupum arceant fortassis aliquan-
do: sin minùs & interim laceretur. Inte-
grâ cuticulâ tu saltem dormies, molossof-
que vt excites, libellis aduersus Pontifi-
cem tuo iudicio certè doctissimis, ex mu-
lierculæ (quam fortasse duces) gremio,
stre-

streptabis. Pudet me tui, Antoni, quòd Pastor in Ecclesia fuerit aliquando tam ignauus: sed magis eos pudeat, qui te tam cupidè velut magnum & magnanimum Præfulem receperunt.

Adesdum, Antoni; aliud te volo. nondum in hac de ambitu causa peroratum est. Aiebas, *Ego catellus omnium profectò minimus; tu vero, inquam, lupus omnium profectò maximus.* Appello testem conscientiam tuam, an non sit vera accusatio quam ad me detulit ab Vrbe sacra, sed tibi exola, Antistes quidam amicus meus, olim etiam tuus. Audi & vide quomodo te purges à sanguinario Archiepiscopatus Spalatini ambitu, qui non Pastor aut catellus, sed lupus inter Segnienses oues tuas, tam foedâ prodicione, tam crudeli visceratione, non cretâ candidatus, sed sanguine cruentatus Remp. Venetam prehensasti. Totidem ferè verbis, vt italicè accepi, latinè reddam: non quòd propositum mihi esset longinqua aliunde petere, aut causam in illis fundare, sed quia rei atrocitas & insolentia ad memorandum inuitauit.

Marcus Antonius de Dominis Episcopus erat

erat Segniensis in Dalmatia. Segnia vrbs est propter Vschoccos nobilitata, & infesta Venetis. Venetijs cum esset aliquando Marcus Antonius, retulit ad Remp. habere se modum obruncandi aliquot ex illustrioribus Segnia Vschoccis. Placuit & gratum acceptumq; fuit Reip. M. Antonij consilium. Igitur ad suos redux dolo malo agere instituit cum illis ipsis Vschoccis, vt ad Casarem Oratorem mitterent de priuilegijs & immunitatibus in fauorem Segniensium Vschoccorū obtinendis acturum: quam in rem, si alij deessent, se promptum paratumq; obtulit. Iuit ergo non orator, sed proditor. Nam ita præclare rem egit in aula Casaris, vt Commissarium extorserit, qui non priuilegiorum formulam, sed mortis sententiam adferret à Casare in capita præcipua Vschoccorum. Illâ sententiâ executioni mandatâ, cum perfidâ istam prodicionem suam latere putaret, Segniam repetere cogitabat. Sed decimo ab vrbe milliario nuntiatum est Vschoccos non tantum esse nefaria ipsius prodicionis conscios, verum etiam auide reditum præstolari, vt probè se de proditore tam scelesto per impalationis supplicium vlciscantur. Quid ageret proditor Antonius? consilium mutauit, & iter Venetias intendit pramium rei gesta petiturus. Hac est via qua

ad Spalatinum in Veneta ditone Archiepiscopatum peruenit. Quia cum sedis Spalatina Antistes designatus esset à B. M. Pontifice Maximo Clemente, Decanus Vdinenfis (qui nunc alibi Episcopus est) commendatione Reip. Venetæ & industriâ Oratoris Veneti Cardinalis Vendramini effectum est, ut M. Antonius cum onere pendendi dicto Decano annuatim quingenta scuta, in sedem Spalatinam Archiepiscopus succederet. Equidem primâ fronte arrisit ea conditio M. Antonio, sed cum sensim grauis illa pensio displiceret, & inde tarda difficilisque solutio fieret, in ius vocatus Romam ambulauit, causam sub Paulo V. Pontifice dicturus. Illic ab aquo iudice nil iniquum impetrare potuit. Nam cum eâ lege pendendæ pensionis Archiepiscopatum lubens volensque admisisset, & non admodum grauis pensio videretur, causâ cecidit, & turpiter victus damnatusque, abscessit. Hinc illa lachrymæ; vix Venetias reuersus est, cum dolore & odio plenus, maledicta in Romanum Pontificem cepit euomere, eius auctoritati derogare, Ecclesiam clerumque Romanum allatrare, &c.

Hæc ille de te; quid ad hæc, Marce? catellum te vocabimus an lupum? Pastorem an proditorem? En accusatio, en crimina, en proditio, en auaritia, en ambitio.

tio. Et tu Antoni, tot annis ab illa Vschocorum, ouium nempe tuarum, parricidali cæde, incruentam victimam Deo toties obtulisti, incruentis manibus,

puraque in veste sacerdos;

& sine censura euades? Et tu lupus gregem tuum inuasisti; & ego non excitabam molossos indormientes? Et tu tam sanguineis gradibus ad Archiepiscopatum ascendisti; & vocaberis catellus minimè ambitiosus? Et tu iuris laqueis constrictus, tu iudicis venabulo confixus, quando rabiem intra te decoquere non poteras, feruens furensque infano dente Pontificis, qui te damnauit auctoritatem per interdicti Veneti occasionem laniasti; & dices te zelo flagrare inquirendæ veritatis?

VI. GRADVS.

Pro Primatu contentio.

Nemo facile præuidet quantis se sceleribus obstringet, si semel ambitioni det victas manus. Iam ex Episcopo creuisti in Archiepiscopum, creuitque cum honoribus tuis, cupido crescendi. Suffraganeis tuis nimius; tibi ipsi, quia Romano subes, nullus videris. *Ventosares ambitus*

est, nec alium ante se libens videt, nec alium post se. Laborat inuidiâ, & quidem duplici: inuidet superioribus, & ei a subditis inuidetur. Hac duplici inuidiâ laboras, Antoni: iura tua Metropolitana in Suffraganeos tuos aucta, iura Romani Pontificis supra te imminuta cupis. Hinc zelus, hinc liuor, hinc rixæ: hocque turbine correptus, tandem in Apostasiam abreptus es. non uoluisti quidem ire; sed nec potuisti stare: velut in praeceps deiecta pondera, quibus eundi finis est iacuisse. Hæc probata dabimus. Sic scribis pag. 14. Ab Episcopatu ad Archiepiscopatum sum cuectus. Ea mihi noua & uigentior occasio suborta, studia mea innouandi, ac in ijs feruentius & exactius laborandi. Vbi enim Suffraganeorum meæ prouinciæ Episcoporum molestia; sed multò magis Romana Curia nimia potentia, iura mea Metropolitana perturbantis, me pulsare cæperunt: omnium Ecclesiasticorum graduum, potestatum, munerum, officiorum, dignitatum, ac præsertim Papatus mihi fuit radix indaganda, penitusq; cognoscenda. Ita tu. Qui an intelligas quod dicis, nescio: certè hac narratiunculâ causam tuam penitus euertisti, fidemque tuis aduersus Pontificem scriptionibus omnem

nem abrogasti. Quod ita me demonstraturum confido, ut tu ipse fortassis; cæterorum nemo non videat manifestè.

Suffraganeos tuos nec noui, nec moror. Quoniam Primas es, in eos sis accusator & testis. Molesti tibi fuerunt: non excuso. Inuidebant honori tuo, volebant detractum: factum malè. Romanus Pontifex te non iuuat; quin suâ potentiâ te magis oppressit. Vide quàm non iniquus aduersarius sim, quin hoc etiam fieri potuerit, non repugno. Doluisti, ferebas ægrè, uerebaris, irâ feruebas: non laudo quidem; tamen humanum sit hoc, iniurijs commoueri: sed non eousque doleas, ut Ecclesiam deferas; non ita ferueas, ut extra ollam ebullias, nec defilias (quod pro uerbio dicitur) è sartagine in fauillas. Patientiam te docere, si non vir aliquis, saltem matrona, non sanguine magis, quàm sanctitate nobilis, *Paula Romana* potuisset. Hæc, cùm nullo suo merito pateret inuidiæ, eamque *Hieronymus* ut insanix cederet hortaretur, respōdit, Rectè hoc dices, si non feruos Dei & ancillas Satan ubique pulsaret; si meam Bethlehem inuenire possem in alia mundi parte.

Prorsus sapienter, piè, apteque ad institutum nostrum. Deo seruientes vbique Satan exagitat; minores maioribus inuidere: infirmos à potentioribus opprimi, non Romanum, sed humanum est. hoc malo si carere vis, non Romam, sed prorsus homines fugias necesse est. Vbique molestiæ, iniuriæ, cruces, vbique quod feras: sed non vbique Bethlehem, domus illa panis, qui nisi in Catholica, non reperiatur: panis doctrinæ cælestis, qui fide nos fatiat: panis sanctissimi corporis, qui Sacramento nos pascit. Inuenies in Ministrorum cœnis panem; sed profanum, quem qui sumunt, cum canibus diuidere non metuunt; cuius micæ & frustra, nullâ religione territi, decutiunt in terram. Hunc sacrum tu putas? non opinor. Quamuis, vt Regi Serenissimo placeas, eo, velut venerabundus vescaris. Non igitur eousque debuit ira procedere, vt è Bethlehem profugeres, si quæ tibi vel à Suffraganeis vel à Pontifice iniuriæ, quas obijcis nec probas: potiùs illæ amore Bethlehè, vnâ cum diuino ipsius pane digerendæ.

Sed quoniam irâ iam ferues, in Pontificemque commotior es, vide ne quid dicas,

cas, cuius te postea poenitebit. Dicis nimiam Pontificis potentiam tibi molestant fuisse, te tuaque iura pulsasse; inde feruens studium tibi iniectum Papatus originem indagandi. Hoc ne dicis? verba tua clamant hoc te dicere: nec alio magis dicto, potuisti causam tuam penitus iugulare. Quid enim? Pontificis, vt tibi persuades, pulsatus iniurijs, potentiâ oppressus, iraque hoc ipso feruens, lectioni scriptionique animum adijcis, Papatusque originem indagas. Te, cum hac perturbatione animi scriptioni te accingentem, vera vt inuenias, vera dicturum quis credat? Papatus certam firmamque radicem, tu reuelabis; quam priusquam indages, iam cupis euulsam? Tu Romanæ potestatis iura proferes in lucem præiudicatâ causâ, quæ *nimia* tibi videntur antequam nota? Quid? Verane iracundus inuenies, trabemque tantam gerens oculo, quanta inuidenti Romani Pontificis potentia est? nesciebas versum vulgarem sed verum?

Impedit ira animum, ne possit cernere verum.

vel diuina testimonia tibi non occurrerant: verè *stultum interficit iracundia; perdis* Iob 5. 2.

Job 18. 4. animam tuam in furore tuo, vir iracundus sus-
Prou. 15. 18. citat rixas, ira iustitiam Dei non operatur.
Iac. 1. 20. Non eras memor Apostolici præcepti:
Rom. 12. Non vos defendentes; sed date locum ira: tol-
19. latur à vobis omnis amaritudo, & ira, & indi-
Ephes. 4. gnatio, & clamor, & deniq; blasphemia, quæ
31. feruentis iracundiæ quidam est veluti fu-
 mus? Non itaque iam mirabimur, si de-
 cem tui de Republica Ecclesiastica libel-
 li, blasphemijs scateant mendacijsque,
 quos tibi, vt fateris, flamma pectoris tui,
 Pontificis potentiâ irritata profudit. Mir-
 rarer certè, si verum esset, quod de te Pa-
 tres cum tanta animi commotione perle-
 gente testaris: *Apertioribus oculis, facile ob-*
seruavi, vidi iam, penitusq; perspexi. Stupor
 est, vt trabem geras oculo, nec sentias; vt
 cæcus cum sis, videntem te putes. Sed dic,
 Antoni, in illa tua feruida lectione quid
 vidisti? *Vidi (inquis) penitusque perspexi,*
Romæ absq; ullo legitimo fundamento, innume-
ros fidei articulos nouos quotidie cudi, & nobis
obtrudi. Necdum te cæcum sentis? qui
 nihil vides: qui quod non est vides: qui
 vastum mendacium vides: Romæ, no-
 uos fidei articulos cudi, non sæculis vel
 annis vel diebus singulis vnum: sed singu-
 lis

lis diebus innumeros; nec tamen vel
 vnum nominasti.

Sed verè Ambrosius: *Ira sequitur in-*
uidiam, quæ mentem exulcerat, sensum he-
betat, linguam immutat, oculos obumbrat, to-
tumque corpus perturbat; præsertim tanta
si sit, quantam tuam erga Pontificem
fuisse his verbis intemperanter ni-
miùm præ te fers. Non est (inquis) Ro-
mani Papæ tanta maiestas, vt terrere debeat:
ficta est illa, temporalis & fastuosa maiestas:
usurpata est, nulla est. Ita tu dignitatem,
 quam non potest adipisci, despicias: nul-
 lam malles esse, quàm tuam non esse: lace-
 rasque verbis, quam non potes factis: & vt
 olim de Iosepho fratres, sic tu de illa *nihil*
potes pacifice loqui? Hoc inuidi, hoc iracun-
 di est. Te non terret *Romani Papæ maiestas.*
 sed terruit tamen ex eadem Dalmatia
 tua oriundum Hieronymum, te multo
 doctiorem sanctioremque, & minùs mi-
 nima ac humana metuentem. *Tua (in-*
quit Damasum alloquens) magnitudo me
terret, sed inuitat humanitas: Romani culmi-
nis faceffat ambitio, cum successore Piscatoris lo-
quor. Sed operæ pretium non est vo-
 ces, quas sola fundit inuidia, refutare.

Quod effectum cupimus iam patet, te plene decurrisse contentionis inuidiæque gradum, qui sextum animi tui ad Apostasiam properantis præcipitium est.

VII. GRADVS.

Contumacia contemptusque supremi Pastoris.

*Epist 55.
ad Corn.*

A Contumacia contemptuque Pontificis, pronus est lapsus in hæreses; quas non aliunde natas scribit Cyprian. *quàm quòd vnus ad tempus in Ecclesia sacerdos, & vnus ad tempus viæ Christi iudex non cogitatur, nec ei secundum magisteria diuina obedit fraternitas vniuersa.* Huic gradui adhuc inuidentiæ facibus ardens, statim succedis Antoni, ortaque inter Pontificem & Venetam Rempubicam contentione, occultum in Pontificem, quod malè texeras odium, apertâ contumaciâ prodidisti. Rem sic nobis ob oculos ponis pag. 14. *Accessit paulo post Venetum interdictum: Romani libelli, nos Venetæ ditionis Episcopos, vt pecudes, rudes, imperitos, & mala conscientia homines, deprimere, vexare ac proscindere non*

non destiterunt. Hinc ad nostras perficiendas defensiones; veritatemq; in ipsa causa Venetæ cognoscendam, noni & ardentioris studij, mihi nouæ sunt datæ occasiones. Ita rem narras, & flammaram tuarum incrementa; tibi que iam pridem plus satis incalescenti, *nouas dicis & ardentiores faces accedere.* Credo affectas hæresiarchæ gloriam, cupisque, vt tibi applicemus illud Hieronymi; *Nemo potest hæreses struere, qui non ardentis ingenij est.* Talibus gaudet Apostolis nuperum Euangelium, quod Serenissimus Britanniaæ Rex in Basilico suo dono testatur, ab ignea natura concionatoribus, factiosis, seditiosissq; hominibus, Scotiæ hoc sæculo inuedû. Cupis ardere aduersus Romanos, & vt magis ardeas fingis te tuosque Coëpiscopos ab ijs contumelijs affici, vocari pecudes, rudes, imperitos. Romanos in Veneta causa libros legi; nec tamen hæc quæ narras conuitia legi: sed vt magis incalescas, fictas iniurias cogitas; leonem imitaris, qui quo ferocior sit ad pugnam, suâ caudâ se verberat.

Nec ego contentiosè negauerim, quin in Venetæ contentione plus cæteris arseris, publicumque Pontificis contemptum pri-

priuato superaueris. Incendio certè, quo
 flagrabat florentissima Respub. in pernici-
 ciem suam scriptis & sermonibus oleum
 ingerebas: Pontificis tamen benignitate
 patientiaque sopitum est. Vicit paterna
 pietas imperij Maiestatem. Maluit filio-
 rum animositati cedere, temporique mi-
 tigandos relinquere, quàm præfractos ni-
 mium, violentiâ, vel nõ reuocabili pœna,
 edomare. Hoc ægrè te habuit: qui victo-
 rias aduersus Pontificem Reipub. omina-
 tus fueras, qui falsâ ac fallaci spe, qualis
 delirantium esse solet, Pontificium diade-
 ma fortè iam capiti tuo aptaueras: quâ spe
 non solùm in præsens pax illa te depulit,
 sed etiam manifestum hostem perpetuò
 Romanis honoribus exclusit. Flammæ
 tuæ, sedatâ iam Republicâ, nonnihil ad
 speciem repressæ, non tamen intus extin-
 ctæ sunt. Ardentiora quæ susceperas stu-
 dia contumaciæ, Patrum Conciliorumq;
 sententijs defendendæ, non intermitte-
 bas; iamq; prioribus odij facibus in Pon-
 tificem, nouus ac vehemens timor acces-
 sit, ne crescente in dies Pontificem inter
 & Venetos amicitia, tu tandem Pontifi-
 ci rationem præteritorum scelerum red-
 ditu-

diturus, dederere. Hoc timore pabulum
 subministrante ignis qui decennio diffi-
 mulanter arserat, in publicum Apostasie
 spectaculum erupit. *Quid plura;* inquis, *in*
his solis (Patribus scilicet Concilijsque,
 quos varijs affectionibus cecatus legebas)
inueni plenissimè quod querebam, & multò
amplius etiam quàm querebam. Quàm benè
 explicas descensum tuum? dum contu-
 maciam diligis, nec ab ea vis discedere,
 incidisti in hæreseos barathrû, quod priùs
 horrebas. Volebas saluâ Religione per-
 manere Catholicus contumax: factus es
 amissâ fide rebellis hæreticus. Catholi-
 cam contumaciam querebas: hæreticam
 perfidiâ inuenisti; prorsus inuenisti quod
 inuenire talis inquisitio merebatur. *Ini-* Lib. 1.
tium enim hæreticorum est, inquit Cypria- epist. 9.
nus, sibi placere: præpositos superbo tumore
contemhere: vnde profilitur ad schismata; inde
foris nouum altare collocatur. Malignæ fe-
 bres, pesti vicina contagia (peste graf-
 fante) semper in hoc sibi cognatum ma-
 lum definunt. Sic vbi vigent hæreses, con-
 temptus supremi Pastoris, hæresi confine
 scelus vix contineri potest, quin in hoc
 perfidiæ barathrum se tandem effundat.
 Tuò

Tuo discant exemplo, qui contumaces esse querunt, quid tandem inuenturi sint. Stat igitur te positam à me Apostasiae scalam probè decurrere. quotidie euadis te ipso nocentior, & ab Ecclesia alienior, Ereboq; propior quolibet passu venis.

VIII. GRADVS.

Præsumptio de iudicio proprio supra Ecclesiam.

Restat vltimus & octauus scalæ tuæ Apostaticæ gradus, hæresi non tam confinis, quàm affinis, quam non tantùm immediate contingit, sed etiam inchoat. Hic est de doctrina ingenioque tuo supra Ecclesiam præsumptio. Pulcherrimè Augustinus: *Nullus (inquit) in Religione Christiana error esse posset, nisi se pro Deo anima coleret.* prorsus nemo hæreticus esset, si se subijceret Christianus, & captiuum traderet intellectum Deo, per Ecclesiam vocem, in humana ingenia dominantem, quæ cæca, temeraria, erronea sunt, non solum quando sine diuinis Scripturis per naturæ opera vagantur, sed etiam quando
intra

De vera religion. cap. 10.

intra Scripturarum sacrarum septa suo arbitrato & sensu discurrunt. Huc cecideras, Antoni, prius quàm à nobis fugeras; iamque Apostata non tam fiebas, quàm eras: veram captiuitatem intellectus tui in obsequium Romanæ fidei, ægrè ferebas; eam vbique exagitas, tandemque concludis, pag. 4. *Puer iam notum, cui propè sexagenario, absque rationum momentis, persuadeat quisquam quod libuerit.* Hæc tua Ecclesiæ Romanæ fugillatio, vel putida calumniæ est, vel immanis arrogantia. Si reprehendis Romanam, quasi credendum cum vera intellectus captiuitate proponat, quidquid priuato Doctore, vel etiam cuius Præsuli veniat in mentem; certè Romanæ odiosè imponis, quod illa non facit. Sed si *quod libuerit* tibi significat illa, quæ vocas Ecclesiæ Romanæ propria placita, & illud inprimis, quod te maximè offendit, Petri successorisque primatus. Si *quisquam* tibi significat testes & authores, quibus *rationum tuarum momenta* vt subijcias, Romana Ecclesia vult: hæc inquam si intelligis & molestè fers, & facere recusas, iam in vltimo Apostasiae gradu es. Nam Romanum primatū profiteri
nosti

noſti Catholicos Episcopos per orbem vniuerſos, Eccleſiamque per Europam, Indiasque nouâ gentium acceſſione diffuſam. Patrum teſtimonia, vetera Concilia non vrgebo: ſolùm dicam quod non negabis: hoc dogma definitum à Tridentino, Florentino & Lateranenſi Concilio, quod Chriſtianarum gentium conſpiratione & Episcoporum numeroſitate longè maximum fuit. an horum Conciliorum decretis, tuum iudicium ſubiugabis? non facies. ſed hi tot & tanti teſtes tibi *quiſque* ſunt: horum ſententiæ quiſque quiliæ. Vides igitur patere iam arrogantiã tuã, quam animo retentã, verbis celatã volebas: cùm dicis quòd tibi ſexagenario non perſuaferit quiſque quod libuerit. Sed habes rationum momenta, vt credas; paria requiris à nobis vel maiora? O callidum hæreſeos ingenium! vidit, ſi res autoritate agatur, ſe vinci; leuem ſe eſſe & nullum; nec poſſe ſuæ nouitatis anguſtias, cum ſpatioſa Catholicæ antiquitate conferri? Quid igitur? vt Eccleſiæ autoritatẽ apud rudẽ plebeculam eleuet, nouitati ſuæ rationũ pondera & momenta magnis clamoribus apponit.

ponit. Si mihi non credis hæc dicenti, Auguſtinum audi fraudẽ hanc & hæreticã & tuã luculentiffimẽ reſtatem. ſic ait: *Cùm heretici ſentiunt ſe abie-^{Epif. 56.}tiſſimẽ iacere, ſi eorum authoritas cum authoritate Catholica conferatur: conantur authoritatem ſtabiliſſimã fundatiſſimã Eccleſiã, quaſi rationis nomine & pollicitatione ſuperare. Omnium enim hereticorum quaſi regularis eſt iſta temeritas.* Ita Auguſtinus; qui certè te tangit, rationum tuarum momenta cum Catholicæ Eccleſiæ Conciliorumque autoritate comparantem. Nec inuidioſè rapio verba tua in ſenſum, quem fortãſſe non cogitaſti, vt rationum momenta ſint illa tantũ, quæ naturalis ſcientia ſubminiſtrat: non ita te premo; rationes etiam ex Scriptura depromptas intelligis, ſed ita vt niſi illis conuincaris, vt videas, quod dicit Eccleſia, id in Scriptura contineri, illius autoritati non cedes; nec verò credendum præſertim ſexagenario putas. Non enim omnes hæretici, quorum quaſi regularis fuit iſta temeritas, rationem à Scriptura ſeparatã vrgebant: ſed argumenta ex Scripturarum teſtimonijs ſe habere iactabant, & paria à Ca-
E tho.

tholicis exigebant, clara perspiciuq; quibus non possit humana intelligentia reluctari. Hoc enim etiam Nouatores nostri requirunt, nec quenquam hæreticum esse volunt, nisi qui Scripturarū testimonijs, quæ profert Ecclesia, cōuictus, quod illa credendum offert, hoc in Scriptura dici videt; nihilominus dissentit. Quæ sanè doctrina si vera esset, vix fieri possit, vt hæreticus vllus inueniretur. Nam si non videt hoc in Scriptura dici, quod illum Ecclesia vult credere, licet dissentiat ab Ecclesia, hæreticus non erit; si verò videt, dissentire non potest, nisi vel Deum posse mentiri, vel Christianas Scripturas non esse à Deo profectas credat: quorum vtrumlibet credat, tamen hæreticus non erit. Si credit Deum posse mentiri, non erit hæreticus, sed atheus; si Scripturas non esse diuinas, nec hæreticus erit, sed penitus infidelis. *Sine Scripturis enim* (ait Tertullianus) *hæreses esse non possunt*: vel saltem nullus hæreticus erit, qui non aliquam partē canonicę Scripturę præcederit. Quomodo igitur nos Catholicos hæreticos appellant, qui nullum librum è *Canone*, quem vel ipsi admittunt, expungimus,

Praescript.
cap. 39.

gimus, nec illa nobis in Scripturis haberi videntur quæ scripta esse vociferantur. Verùm iam propositum mihi non est, demoliri hanc hæreticę superbię turrim, quâ nolunt Ecclesiæ credere, nisi ipsimet videant, doctrinam quam proponit, in Scriptura contineri. Hoc vrgeo, hac te doctrinæ ingenijque præfidentiâ imbutum, præsertim opinione librorum, quos promittis, ab Ecclesia resilijsse. Quod de Agar Saræ ancilla legitur, certè quadrat ad ingenium tuum: *Concepisse se videns de Gen. 16. 4.* *spexit dominam suam*. Nam postquam nouam quandã Reipublicæ & vnionis Christianæ formam & ideam mente conceperas, Romanæ Ecclesię per orbem diffusæ iudicium, cui tuum ancillari debebat & subijci, contempsisti; plusquę doctrinæ decem tuis de Republica Ecclesiastica libellis tibi persuades inesse, quàm reliquo Catholico orbi. Multa quidem bona ex tuo discessu, magna, mira promittis: compressa schismata, vnitas Ecclesias, extinctas hæreses, sopita bella inter Principes Christianos, coniunctis eorum armis debellatos Turcas, liberatas sub horum iugo gementes Ecclesias. Quibus tandē

armis tanta perficies? ut Dauid quinque lapidibus aduersus Goliath, sic tu, tuis duplicato hoc numero libellis, schismatum monstra debellaturus procedis. *Clamores meos, inquis, breui audiet Ecclesia: loquar ad cor Hierusalem, & aduocabo eam.* Et tamen (nô fallor) cordi solus Deus loquitur; mortalium clamores, qui ad cœlestia inuitant, etiam maximi, doctissimi, eloquentissimi, per se non nisi aures feriunt: nec video, vnde voces tuas ad cor Ecclesiæ perueniunt tam certò statuas. Video tamen te credere, vim magnam, incredibilem, diuinam tuis inesse clamoribus. Sed quid tandem clamaturus es, quod breui audiat Ecclesia? *Decem (inquis) de Republica Ecclesiastica, ut monui, statim edam libros, quibus illud maximè conor, ut Romani errores detegantur, veritas & sanitas Catholica & doctrina & disciplina aperiantur, Ecclesia plurima à nostra Romana abiecta & repudiata in Catholico sensu retineantur, vnionis omnium Christi Ecclesiarum via nutu & digito si non demonstratur, saltem indicetur: si quo modo fieri potest (hoc est, si fieri potest, meis libellis vel nullis fiet) ut vnum dicamus omnes, vnum sentiamus, & schismata comprimantur,*

Prin-

Principibus Christianis ansæ eripiantur oppressionem inter se meditandi, sed potius eò vires dirigant ut Ecclesiæ Christi, sub iugo Tyrannorum verè infidelium gementes in libertatem pristinã vindicentur. Quas victorias Ecclesiæ reportabit: quas strages hereticus tuus hic (si Lucina fauerit) vterus dabit? Qui propterea tibi dignus videtur, cui aditus in vitam, etiã per scelera quæratur. Quid enim? Ab Ecclesia Catholica deficere an non scelus? A Catholica, quia suis in finibus te partum hunc deponere non permittit, te scindis, ut quia aliter non potest, velut vipera scissã matre, nascatur. Pastorem deserere gregem suum quem tueri diuino iure distringitur, an nô scelus? Scribis tamẽ: *Necessariò mihi fuit mea Ecclesia deserenda, ut ipse (disruptis his quoq; vinculis) iam penitus factus liber, promptior sim ad veritatis preconium celebrandum, tutiusq; possim ruinas sanctæ Ecclesiæ, quas à Romana patitur, deplorare?* Quid verò hoc est aliud, quàm, vincula diuini iuris rumpantur: animæ Christi sanguine redemptæ pereant: ut tu in decachordo tuo psalterio, in quo valde tibi places, vel laudes, scilicet veritatis, cantilles, vel schismatû mala deploras,

E 3

La-

Lachrymas tuas, quas in Romanam fundis, dignas existimas, quæ pretio sanguinis animarum ab Ecclesia emantur. Si tibi cantillandi & flendi tanta cupiditas, cur Pastor esse voluisti? cur non in aliqua potius Religiosa familia te cantui & lachrymis addixisti? Denique fidem simulare, Ecclesiamq; quam animo non probas, corpore accedere, an non scelus: Tu verò, Antoni, tam citò omnia dogmata vel Romana euouisti, vel Anglicana haufisti: vt huic Ecclesiæ te totum deuoueas? Non hoc putem. In multis simulas, vt illis placeas, à quibus stipem speras, atque sub Regis tutela, eiusque obstetricante manu, tuus hic liber, quia non potuit edi in Catholicam lucem, saltem in hæreticam caliginem proferatur.

Zoilum nescio quem ferunt solitum lecto decumbere, velut ægrum, cum reuerâ non esset, vt hac occasione Tyrionice tincta stragula, in quibus mirificè sibi placebat, ostentaret. Similis te cupido vexat tua scripta publicandi; vtque hoc obtineas, in Ecclesia Anglicana hæreticus fictè quoad multa decumbis, procumbisque ad Regij primatus supra Ecclesiâ

pe-

pedes? Et tamen nullus dubitauerit, quin, vbi diuitias tuas prælo, per tot scelera quæsito, commiseris, reperietur nonnemo, non Catholicus, sed Protestans, qui lecto opere tuo, dictum Zoilo tibi dabit,

Ostentat vanas quid nisi morbus opes? Quin verò tu sequere consilium, quod *Gen. 16. 9.* grauidæ Agar Angelus dedit: *reuertere ad dominam tuam, & humiliare sub manu illius.* Ad Ecclesiam quam deseruisti redi: te, ingenium si quod est tuum, doctrinam, libros ad illius pedes projice, censuræ Catholicæ, Romanæ submitte. similis esto Rachelis famulæ; vt illa liberos, sic tu libros ad heræ genua pare. Video te hoc consilium auerfari: humilis est, serui est, paruuli est. Prorsus est: sed alta humilitas, quâ seipso suoq; ingenio sublimior Christianus, Deo, quæ captum superant humanum, per indoctos etiam nonnunquâ Prælatos docenti coniungitur. Felix seruitus, quæ nos asserit & astringit veritati, quæ sola verè liberos facit. Ingens paruitas, quæ sola cæli Dei que capax est. Denique, quamuis sexagenarius sis, regnum cælorum, *nisi conuersus fueris, & fias vt paruulus, non intrabis.* Qui dedignantur parui

E 4

esse,

esse, magni fiunt; non sapientiâ, sed malitiâ stultitiâque, quod in secunda Synopses Apostasiæ tuæ parte monstrabitur.

SYNOPSIS
APOSTASIÆ
SECUNDA PARS.

Quis modò sit Marcus Antonius.

NIL opus ambagibus. Octo maledictionum gradibus, in octo quas hæresis in se complectitur voragine, incidisti? Has tibi numerabo; deinde in eas te mersum ostendam. Sunt autem hæ; Ecclesiæ Christi desertio; Fides vaga aut nulla; Hypocrisis; Aduersus Ecclesiam mendacitas; Maledicentia; Arrogantia magisterij supra vniuersalem Ecclesiam; Adulatoria nouitas dogmatum; Vaniloquium. In his te iacere obrutum, non alijs argumentis, quàm tuus mihi libellus suppeditat, euincam. Hic nunc aduersus te testimonium dicit, maiusq; aduersus non resipiscentem dicet in supremo die. Tu potius emerge ex hæretico profūdo, necdum enim fera poenitentia est.

Eccle-

Ecclesiæ Christi desertio.

ECclesiam Christi & Catholicam deserere prima quidem hæreticæ prauitatis, sed tamen profundissima vorago est. *Omnis hæreticus* (inquit Hieronymus) *Apostata est.* <sup>In cap. 9
Isaia.</sup> Apostolus *hæreticum hominem peruersum* vocat, quia scilicet nemo hæreticus, nisi qui à via veritatis, quam tenuerat, se auerterit: *delinquere* hæreticum dicit, eò quòd societatem sanctorum in qua fuerat, relinquat. In hoc barathro esse te tam clara res est, vt probatione non indigeat; tamen, quia negas ostendam; neque communibus argumentis, sed tuis verbis te addicam.

Qui Christi Ecclesiam & sanctorum societatem deserit, peruersus est, delinquens & Apostata est. Hoc non negabis: quòd verò hoc facias, ipse tu manifestissimè dicis. Nam te fugere à Romana Ecclesia, ab eaque exire palàm fateris pag. 34. *Professionem hanc meam, seu etiam exitum à Babylone aut fugam, omni schismatis suspicione carere volo.* Igitur ex Romana Ecclesia, quam Babylonem vocas, exis. Sed Roma-

E 5

na

na Ecclesia, Ecclesia Christi est & sanctorum societas. Ergo ab ea impiè exis, eamque Babylonem impiè vocas. Si petas unde probem Romanam Ecclesiam, esse Ecclesiam Christi & societatem sanctorum, Respondeo, ex tuis verbis. Sic enim scribis pag. 28. *Muneri meo deesse non possum; Episcopus sum in Ecclesia Christi.* pag. verò 38. Romanæ Ecclesiæ Episcopos, *sanctissimos collegas* appellas. Tu cum scribebas, in nulla Ecclesia nisi in Romana eras, in nullam aliam visibili & externâ professione admissus eras: aut si eras, iam Catholici Episcopi, collegæ tui non erant. Igitur in nulla Ecclesia Christi Episcopus eras, nisi quatenus in Romana eras: ergo si tu in Ecclesia Christi Episcopus, si communionis Romanæ Episcopi collegæ tui sanctissimi sunt; Romana Ecclesia, Christi Ecclesia est, societas sanctorum est. quam cum te linquere fatearis, Ecclesiam Christi, & sanctos te deserere negare non potes. Hoc autem *perueriti, delinquere*, apostatare est. Benè Tertullianus, *Impunè erratur, ubi nihil delinquitur: impunè vagatur, qui nihil deserit.* Omnino. Sed qui Ecclesiam Christi deserit, qui sanctos deserit, aliquid & magnum

*Præscript.
cap. 11.*

gnum deserit, & ideo delinquit, nec impunè sed impiè vagatur. Quòd si linquat quos sanctos iudicat & appellat, quòd tu facis, certè *delinquit, suo iudicio condemnatus*. Audi quid in te, sententiam Apostoli enarrans, S. Ambrosius commentetur. *Ipse se damnat hereticus, cum ab Ecclesia ipse se projicit, & de cætu sanctorum nullo compellente recedit. Ipse enim ostendit, quid mereatur à cunctis, qui suo iudicio separatur à cunctis. Nam cum ceteri criminosi, sententiâ Episcopi ejciantur ab Ecclesia; hereticus cuncta præueniens, sententiâ suâ voluntatis abijcitur. Tali ergo hereticus, quali & Iudas damnatur, ut & sui reus sit sceleris; & iudex ultionis.*

Serm. 50.

Dices, te quidem Romanam Ecclesiam, quæ Christi Ecclesia est, deserere, non tamen Ecclesiam Christi deserere, sed ab vna Ecclesia Christi erroribus fœdata, ad aliam Christi Ecclesiam puriorem migrare. Hoc dicere verè non potes. Nam fugis ad fugitivas Ecclesias, quæ à Romana Ecclesia etiam ipse discesserunt; quæ nisi fugissent, quæ te reciperet Ecclesia non esset. Hoc ipse etiâ fateris pag. 15. dum illas vocas *Ecclesias, quas Roma sibi ad-*
uer-

uersarias excitat. Igitur aliquando non *aduersaria*, non *excitata* fuerant; sed Romanis, vt tu putas, idololatrijs addictæ, ad Pontificis pedes prostrata iacuerunt. Nihil notius. Igitur ipsæ quoque se ab Ecclesia Christi & societate sanctorum separarunt, si (vt tu fateris) Romana Christi Ecclesia est & societas sanctorum. An igitur illæ ad puriorē à Romana Ecclesiam migrarunt? minimè: sed Romanâ desertâ, migrarunt ad seipsas factas (suâ quidem opinione), puriores, non tamè puritate Ecclesiæ quæ prius extitit, & cui se adiunxerunt; sed puritate societatis nouæ, quam suâ totius orbis desertione excitarunt. Sic Calvinus:

Epist. 141. *Absurdum est*, inquit, nos, cum discessionem à toto orbe fecerimus, inter nos dissidere. Ridicula planè sunt & absurda litigia vestra, Caluine, sed multo absurdus, quod fateris, vos à toto orbe recessisse. Iam enim ex Augustino subsumo, sed qui recesserunt à *communione orbis terrarum*, Apostatæ sunt. Minimè, inquires: nam iuste discessimus, fugimus errores, hærefes; causas grauissimas habemus. Imò verò (inquit Augustinus) Apostatæ estis, nec causam iustam habetis. *Nos enim*, inquit ille, *certi sumus,*
nemi-

neminem se à communione orbis terrarum iuste separare potuisse. Et iterum: *Fieri non potest vt aliqui causam habeant, quâ communionem suam separent à communione orbis terrarum, sed, appellent Ecclesiam, quod iuste se ab omnium gentium communione separauerint.* Ita Augustinus: qui non sinit te ex Apostasiæ barathro emergere, nisi redeas ad Romanam.

Dices, te Romanam corpore non verò animo reliquisse, te metu suppliciorum fugisse; pacem tamen communionemq; cum ipsa, si tutò possis, habere te paratum esse. Hoc si dicis, non diu dicis, nec potest cum dictis & factis tuis stare. Nam pag. 34. & 35. dicis, te paratum communicare cum omnibus, qui in essentialibus fidei articulis & symbolis tecum conueniunt. Si tamen, inquis, novos articulos, siue sacra Scriptura aperitè contrarios, siue à symbolis prædictis alienos, simul omnes detestemur. Vel igitur Romana docet errores novos sacra Scripturæ aperitè contrarios, vel non docet. Si non docet, sine causa ab ea fugis. Si docet, nec eos vult detestari, imò cum tu pag. 16. dicas eam *novos articulos obtrudere, qui manifestam in se continent falsitatem, & ad necem*

cem persequi qui contra mutire audent; iam patet te ex animo etiam & communionis professione à Romana discessisse; quam tamen Christi Ecclesiam, & societatem sanctorum esse concedis. Nullum igitur tibi patet effugium, quoniam Apostata sis.

At (inquis) profectioem hanc meam, & fugam omni schismatis suspitione carere volo. Satis tu quidem pro imperio; tamen rerum naturis imperare tuum non est. Si vis aliena rapere domino inuito, nec fur esse; hominibus vitam eripere, nec homicida esse; Ecclesiam Christi deserere, nec desertor esse: non fiet tibi sicut vis. Furtum, furtum; homicidium, homicidium; schisma, schisma erit, velit nolit Antonius. Sed ais, Fugio errores, fugio abusus, fugio ne particeps sim delictorum eius, & de plagis eius accipiam. Benè prophetauit de te Spiritus sanctus; est generatio que sibi munda videtur, & tamen non est lota à sordibus suis; vel, ut legit Augustinus, filius malus ipse se iustum dicit, exitum autem suum non abluuit. Dicis, Ecclesiam scaterere erroribus, abusus, peccatis; te verò sanctum, purum, & à nobis peccatoribus segregandum.

Iustum te dicis, non probas. tamen si verum

*Prou. 30.
v. 12.*

*Lib. 3.
contra
Crejconium
cap. 34.*

verū diceret, exitum tuum non lauas; nec à schismatis crimine te purgas. quod etiam ex tuis verbis probatum dabo. pag. 37. de sancto Cypriano scribis: Cyprianus tanquam certum habebat, Stephanum Romanum Pontificem vehementer errare; nihilominus maluit non modò cum ipso Stephano ab eo longè diuersa sentiente & operante, sed etiam cum illis quos impuros censebat, communicare ex eo tantum quod à Stephano in communionem reciperentur, quàm schismate Ecclesiam scindere: & hoc S. Augustinus Donatisis exemplum ad imitandum proponit, proponit & nobis. Ex ore te iudico. Cur enim quod tibi imitandum proponi dicis exemplū, non imitaris? Si Cyprianus schismatis scelere se contaminasset, si à Stephano, quem vehementer errare putabat, se separasset; tu potes à Paulo V. & Episcopis illi coniunctis te diuidere, nec schismaticus esse? Si Cyprianus Stephanum fugiens non se purgasset à schismate, etiam si verè dixisset, Fugio errores, abusus, peccata; tu discessionem tuam à Romana, tam inani improbatâ que exclamatiunculâ abluere te putas? Laterem lauas, Antoni, quem non nisi pœnitentiæ lacrymis abluēs.

Vaga

Vaga, aut nulla fides.

Secundam voraginem, in quam merfus Ses, appello *fidei nullitatem*, quia Romanâ desertâ fide, nullam loco eius certam definitamque substituis. Tabula rasa videris, ad quamlibet sectam aut hæresim (modò Romano Primatui aduersetur) excipiendam paratissima. Ingens vorago, sed tamen hæreticorum: quorum proprium est fidem non stabilire, sed euertere, destruere Christianas Ecclesias, non ex Gentilibus facere Christianas; *pacemque* (vt ait Tertullianus) *passim cum omnibus miscent; nec interest, quamuis diuersa tractantibus, dummodo ad vnius veritatis euersionem conspirent*. Hanc in te fidei certæque religionis vacuitatem multa indicant. In primis, perpetua taciturnitas, qui ad quâ sectam tendas à Romana; nec in titulo nec in toto libello tuo clarè expediteque dicis. Motionem, à fine terminoque in quam tendit, speciem formamque sortiri Philosophi pronunciant. Tua igitur profectio, cui nullum terminum præfigis, quam nullis finibus contines, quid nisi deformis, vaga, infinita, errabunda Lectori tuo

tuo appareat? Et eo minùs ferenda hæc tua omissio est, quòd statim initio, profectio-
 tionem tuam probatam etiam Catholicis vehementer cupis. Quî fieri autem potest, vt prudens quispiam proficisci te probet, nisi priùs vbinam gentium tandem consistere mediteris, intelligat? Qui, *quò vadas nescimus*, quomodo possumus viam tuam scire, nedum approbare? Igitur *quò tendas* cum sit in consilio de profectio-
 ne aliqua præcipuum, quod in principio deliberationis statim dictum oportebat, cur hoc nec in titulo, nec saltem in reliquo libro definis? facilis responsio; nesciebas. Te comparas *Abrahamo* Deum sequenti & ex patria exeunti. Vanè quidẽ; tamen, in hoc non es dissimilis, quòd vt ille à patria exiuit nesciens quò iret; sic tu à Romana Ecclesia & fide, quam aliam sequereris signarus. Secundò, hanc fidei religionisque incertitudinem silentio tuo indicatam, verbis etiam ostentas pag. 15. cum scribis: *Iam apertioribus oculis facile mihi fuit obseruare doctrinam illarum Ecclesiarum, quas plurimas Roma sibi excitat aduersarias, & à nobis acriter reprehenduntur, à nostrisq; Theologis impugnantur, à vera prisca*
 F Eccle.

Ecclesia pura doctrina vel nihil vel parum admodum abhorrere. Sic tu, Antoni: nec potuisti clariùs aperire voraginem pectoris tui ad quamlibet sectam, modò Romanæ Ecclesiæ contraria sit, inhiantem. Videamus enim: quò tendis? Inquiro; *ad Ecclesias*, inquis, à vera prisca Ecclesiæ puræ doctrina vel nihil vel parum admodum abhorrentes. Hoc sciebam te dicturum. Sed quænam illæ *Ecclesiæ, quas* (inquis) *plurimas Roma sibi excitat aduersarias?* O quanta in his verbis vastitas! quanta confusio! Omitto illud incertissimum, *parum admodum abhorrere.* quod quàm parū multumue sit, nemo sciat; tu solus statuas, prohibituque vel extendas vel contrahas. Nec inquiro, vbinam gentium hæ sint, quas laudas, Ecclesiæ. Quòd si quærerem, possem te persequi de regione in regionem, sudaresque, vt Ecclesias, quas in tuo cerebro & libro pingis, inuenias in mundo: Ecclesias, inquam, à Romana communionē disiunctas, multitudine plurimas, in vna eadem pura prisca fide consentientes.

Sed his omiſſis quæro, cùm dicis, *Ecclesias, quas plurimas Roma sibi excitat, aduersarias,*

sarias, nihil vel parum admodum abhorrere à pura prisca doctrina: de omnibus Romanæ aduersarijs hoc intelligi vis, an de aliquibus tantum? Intelligi de omnibus verè non potest, cùm diuersissimæ sint, inter seque contrariæ. sunt Græcæ, Lutheranæ, Calvinianæ, Libertinæ, Anabaptisticæ, Arrianæ, Trinitariæ. Quà ratione possunt omnes à vera doctrina parum admodum abhorrere; quarū doctrinæ inter se multum admodum, ac propemodum infinite dissident? Si dicas non quidem omnes, sed tamen aliquas, quæ Romanā oderunt Ecclesiam, à prisca puritate doctrinæ parum admodum abhorrere; iam quæro, cur antequam laudas, ab impuris pura non separas; cur in vastam sectarum à Romana Ecclesia dissidentium turbam, in qua vel te iudice non omnes puræ, imò multæ impuræ, multæ impiæ, multæ dementissimæ sunt, magnum illud præconium, à *pura prisca doctrina nihil admodum abhorrere*, cæcâ ne dicam an impiâ laudatione præcipitas? Vt ex tuis verbis non possit intelligi, Græcæne hac laude mactes Ecclesias an Aquilonares? Lutheranas an Anabaptisticas? Calvinianas an

Arrianas? Non es *os Dei*, Antoni: non es præco veritatis, qui bona malaque confusa sine delectu laudas; neque *pretiosum à vili*, noxium à salutarì, hæreticum à Catholico, impium à Christiano discernis.

Sed quid faceres, qui necdum certam Ecclesiam, quàm laudares, elegeras? Quàm tandem electurus esses ignarus, nullam damnare ausus es, ne fortè ad prædaminatam diuertere cogereris. Si verò ex plurimis Romæ aduersarijs vnã sine cæteris laudauisses, reliquæ tuâ taciturnitate violatæ agrè fugientem recepissent: si autem cunctas, quæ Pontificem execrantur, sectas distinctè cum laude appellasses, cùm multæ damnatissimæ sint, iustis te nostrorum vituperijs exposuisses. Vt igitur tibi & ad quosuis hæreticos, si liberet, perfugium, & tamen à Catholicorum accusationibus effugium comparares; hostibus Romæ Ecclesijs, nullâ præsertim nominatâ, callido consilio, vagaque fide, incertus adulator applaudis. Patere iam consilia tua non sentis, Antoni, tuoque libello, ea te proferre in lucem, quæ maximè te facta cupiebas?

Tertiò, tanta tuæ fidei est incertitudo,

vt

vt non solùm quò fugias à Romana, sed etiam quid fugias in Romana, nescias. Exagitas quidem Romani Pontificis primatum, cuius odium cunctis terrarum sectis sciebas esse commune. Quidquid est in orbe malorum, quò magis insigniter est impium, eò impotentius Pontificis potèntiam cupit extindam: Græci, Protestantes, Lutherani, Caluiniani, Anabaptistæ, Arriani, Mahumetani, Iudæi, Athei. Sed quid præter primatum in Romana fugis? Nihil aliud speciatim explicas, sed tantùm te fugere Romana peccata, errores, abusus, innumerabiles nouitates. Cur verò non nominas? Noras, nimirum, non eadem ab omnibus Romæ aduersarijs in Romana Ecclesia reprehendi. Commendant vnæ, quod aliæ damnant. Sciebas, quòd alia Romana dogmata improbare te oportebat, si fieres Græcus; alia, si Lutheranus; alia, si Caluianus; alia, si Anabaptista; alia, si hæreres in Germania; alia, si fugeres in Galliam; alia denique si nauigares in Angliam. Igitur adhuc pendulus incertusque animi, vastis confusisque vocibus Romanos clamas errores. vbi verò alicubi sedem fixeris, tunc quantum &

in quibus facta illa voluerit, tibi Romana Ecclesia errabit. At, inquis, *Romanos errores singillatim commemorare pratermissi, quia in meo opere de Republica Ecclesiastica eos plene persequor: quod iam diu preparatum habeo, statimq; illud typis dabo, & Chalcographo qui mihi in hoc itinere primus in Germania commodus occurrerit, imprimendum consignabo.* Cur, Antoni, quod hinc facturum te promittis, non præstitisti? Rem non excutio. Hæc dico, aliud opus imprimes, quàm in Italia typis paraueras. Nam multa tu, proficiens in peius, libro tuo vel Catholicis consentientia auferes, vel aduersantia addes? Multa ex hæreticorum libris, quos priùs non legeras, nunc legis, hausta inferes; multa vt mutes, Pseudoepiscopi & Ministri Protestantes efficient. Quid verò Serenissimus Rex non indoctus, multa vt demas, multa vt addas, argumentis nisi euicerit, suâ certè autoritate compellet. Nec pauca Regis dicta, licet ille non valde vrgeat, tu blandiens obsequendo approbabis. Nescis quid Casaubono acciderit, quàm demutatus fuerit ab illo quem Angliæ importauit animo & fide? Quod ille factum amico excusans, se iam seruum

uum factum, Regiæ ingressu, fatetur; nec posse, nec audere Regijs placitis repugnare: quam tamen seruilis hominis seruitutem, ipsius ignauia tribuerim, non ingenio Regis.

Quin verò, aliquod extat harum mutationum prælagium in hoc tuo libello, qui recusus in Anglia, non nihil distat ab illo, quem Venetijs edidisti. In Veneta enim editione exponens argumentum noui libri tui, dicis te pluribus explicare, *quàm parca esse debeat Ministrorum Ecclesie sustentatio.* Durum verbum *Parca sustentatio* Ministris Anglicanis visum est. Fortassis Venetijs scribens, tantùm Ministris Ecclesie, non eorum etiam vxoribus liberisque alimenta prouideras. Hoc igitur in Anglicana editione temperans, dicis, te pluribus explicare, *qualis debeat esse Ministrorum Ecclesie sustentatio.* fortasseque vt Ministrorum mulierculas tibi deuincias, parcam sustentationem mutabis in optimam. Igitur frustra iactas, te librum euulgaturum, quem tecum aduexisti, Romanos continentem errores, tuasque Venetijs habitas *claras apertasq; visiones*, & è pura Patrum lectione doctrinæ à nobis hau-

sta diuortia. Non est hoc quod nunc euulgas, illud tutum Venetum scriptum, Antoni. Non est, inquam, illud quod te dicis in medijs Papatus tenebris constitutum, diuinum quasi scriptorem, nullâ hæretici libri face tibi prælucente, tantum ad lapsas cælo lucas & lampadas elucubrasse. Opus illud tantum fugit, euauit, periit. Minimè verò (inquier.) nam vt in libro meo nonnulla mutata sint, tamen multa ac plurima supersunt. Sit ita : sed quis, in tantis contaminationibus, illa superstitia agnoscet? Quis in tuo libro, cum prodierit, constantia à mutatis; primitiua, ab additijs; Veneta, ab Anglicanis; Regia à tuis; tua quæ nuper hæreticorum lectione hausisti, ab illis quæ iactas olim quasi diuinitus hausta, discernet? Nemo, ne quidem si lynceis oculis sit.

Quartò, satis vagantem per omnes sectas animum tuum declarat, quòd, quòd suspicionibus his & incommodis prospiceres, nullam fidei, quam Venetijs exportasti, confessionem huic libello inferuisti: quod tamen facere vel maximè debuisses. Hoc enim primum facere solent, qui discedunt ab hæresi, vt quia persuasio-

sionem, quam semel habuerunt, deserunt, statim quæ noua succedat, innotescat, ne penitus sine fide esse videantur. Oportebat, inquam, te clarâ explicataque fidei confessione prodere in lucem, quos in Romana Ecclesia fugeres errores; quæ illius dogmata adhuc approbares; quæ tibi in aduersarijs Ecclesijs arriderent; quæ verò displiceant: quia, cum eas *parum admodum abhorre*re à pura prisca doctrina dicas, videris insinuare, nec illas tibi penitus totalique perplacere. Hoc non fecisti; sed tempori magis quàm veritati seruiens, *paratusque* (quod hæreticorum esse dicit *Lib. 5. Hilarius ad hominũ studia coaceruare doctrinam*, decennales quas venditas lucas, in æternas tenebras conuertisti. Nec mortalium aliquis sciet aliquando, quæ tu Venetijs attuleris dogmata, quæ verò in Anglia hauseris; sed scripta tua prudentibus suspectissima non solum erroris, sed etiam fictionis, habebuntur.

Nec dicas te confessionem fidei in hoc libro scripsisse pag. 29. *Paratus sum communicare cum omnibus, quamdiu in essentialibus nostræ fidei articulis, & symbolis antiquæ Christi Ecclesiæ conuenimus; si tamen nouos articulos,*

los, siue sacra Scriptura apertè contrarios, siue à symbolis prædictis alienos, simul omnes detestemur? Nimirum vasta & vaga confessio, quæ sectas omnes complectitur, certè paucas excludit. Deinde nec tibi constas: nam pag. 39. præcipis Romanæ Ecclesiæ, vt *pacem omnibus Christi Ecclesiis per essentialia fidei symbola Christum profitentibus restituat.* neque requiris hanc, quam nunc flagitas, nouorum articulorum, qui sunt Scripturæ apertè contrarij, detestationē.

Illud etiam, varium & ambiguum est, *Scriptura apertè contrarios*, cum multa sint errorum Scripturæ apertè contrariorum genera: quæ verò ex illis necessariò detestanda sint, valdè à vestris Protestantibus disputatur. Nec etiam dicis quo iudice hi articuli censeri debeant noui, & Scripturæ contrarij. Nam si petas, vt articulos quisque reiiciat, qui sibi noui, & Scripturæ repugnare videbuntur, hoc nulla secta non faciet. Si verò, vt reiiciant errores, qui tuo iudicio apertè Scripturæ contrarij apparent, iniquum postulas. Quis enim te iudicem constituit? Si nec tuam nec illorum, sed tertij iudicis sententiam expectandam censes, cur illum non nominasti?

nasti? Denique, essentielles articuli quinam sint, non dicis; nec quæ sint essentialia symbola; nec an omnes in symbolis articuli essentielles; nec quid essentialiale symbolum sit: cum tamen nouum vocabulum sit, nec à Catholicis nec à Protestantibus hætenus vsurpatum; imò facile trahi potest in eum sensum, quo symbola in quantum essentialia, nulla secta reiiciat. Cur verò non absolutè symbola antiquæ Ecclesiæ, sed semper essentialia recipi vis? Certè in hoc verbo latet, quod necdum intelligimus; meritoq; Athanasius, *omnia nobis hæreticorum verba & voces, suspectas esse debere* pronuntiat. Cur candidè & apertè non loqueris? cur nouis & ambiguis vocabulis in fidei negotio ludis? nisi quia fidei religionisque incertus, confessionem vis edere quam possis ad occasiones, tempora, regiones & sectas accommodare. Nec tamen aliud facis, quam quod olim Hieronymi temporibus, tui fecere maiores. *Sic verba temperant* (inquit ille) *sic ordinem vertunt, sic ambigua quaque concinnant, vt & nostram & aduersariorum confessionem teneant, vt aliter hæreticus, aliter Catholicus audiat.* Nec nostro sæculo

Serm. 4.
contra
Arrian.

Epist. ad
Pammac.
& Ocean.

culo defuerunt hi Prothei & Chameleonticæ fidei confessiones, quæ varijs temporum locorumque coloribus aptentur: præsertim verò illa, quam Carolo Quinto Imperatori primi vestri parentes obtulerunt: cuius articulos Melanchthon auctor, verbis ambiguis, meditatissimè inuoluit, rationemque facti Luthero reddens:

Hospin. in sua concord. discord. ad annum 15. *Subinde enim, inquit, mutandi sunt, & ad occasiones accommodandi: nimirum menstrua fides vestra est. sed veritas Domini manet in æternum.*

Hypocrisis.

Lib. 16. de ciuit. c. 2.

Lib. 10. de Trinit.

Tertium hæreticæ nequitie barathrum, hypocrisis est. *Callidum genus hæreticorum est* (inquit Augustinus) *non spiritu sapientia, sed spiritu versipellis astutia, quo solent hæreticorum seruire præcordia, & pacem conturbare sanctorum.* Hilarius verò: *Sequitur descriptionem fidei hypocrisis mendax, ut sit vel in verbis picta, quam amisit conscientia.* Sed non est facile in agnam pellem totum lupum se condere. Simulas, Antoni, pietatem, quam tamen ita tui immemor fin-

gingis, vt fingere ex tuis verbis detegaris; quod quinque exemplis illustrabo. Primò, simulas testimonium conscientia puræ; pag. 2. *Gloria nostra est testimonium conscientia nostra, quod in simplicitate cordis & sinceritate Dei, & non in sapientia carnali, sed in gratia Dei locum mutem.* Ab Ecclesie iudicio ad conscientia tuæ tribunal appellas, de communi conuerteris ad priuatum, hoc est (ait Augustinus) *de veritate ad mendacium.* Vis probem in sapientia carnali te locum mutasse, nempe vt cuticulæ tuæ prospiceres cui timebas, qui timor nisi tibi pennas dedisset, adhuc Papista (specie tenus) esses, necdum desisses, quæ vocas, idola venerari? Pag. 23. *Contra me, inquis, iam diu edium conceptum Romæ fouebatur, quæ meos in scribendo aduersus ipsius sensa, labores iam subolscecrat. Nam & per Nuncium Apostolicum Venetijs commorantem, non semel monitus hæc de re, & correptus fui. Satius ergo fuit pennas columba assumere, & auolare in solitudines.* Quam palam fateris, quod tibi, quibus fugeres timor addidit alas, timor, inquam, & horror non inferni, non peccati, non Romanæ denique doctrinæ, sed Romanæ seueritatis metus, ne fidei cen-

Lib. 10. Confess. cap. 12.

cenforibus examinandus à Republica traderere.

Secundò, fingis desiderium crucis, teque Pauli verbis diuinâ charitate plenissimis induis. *Mihi cum Paulo pro minimo est ut ab hominibus iudicer, sim stultus propter Christum, sim ignobilis, cadar colaphis, maledicar, persecutiones patiar, blasphemem, purgamentum & peripsema & anathema fiam, dummodo Christo satisfaciam.* Sic tu: pergisque porrò in Pauli verbis, pro Christo opprobria & cruciamenta suspirans. Sed fictè omnia. Nam si persecutiones in votis tibi sunt, cur fugis vbi persecutiones potiùs inferas, quàm patiaris? vbi impunè Pontificem maledictis & blasphemijs laceres, & velut purgamentum mundi & anathema orco deuoucas? Quæ tibi verò causâ fugiendi, tu dicis, pag. 23. *Quid facerem amplius in medionationis praua atque peruersa? Si doctrinam veram Catholicam & docere & exercere voluissem, grauissimas in caput meum procellas Romanas, fœdissimasq; tempestates accelerassem.* Quid? Antoni, mortem pro doctrina vera Catholica obitam non pretiosam in conspectu Domini, sed fœdissimâ putas? Nauclerum desertâ naue fugere

fœ-

fœdum est; sed, fidei memorem pro naue vectoribusq; seruandis se tempestati obijcere, gloriosum. Nauclerus esse vis, Ecclesiæ nauem regere vis; tempestates pati non vis. Ne tu fingis, & à Pauli mente plurimum abes, cuius verba martyrium spirantia mutuaris; quæ non magis conueniunt in animum tuum, quam gigantæi calcei in pueri pedem.

Tertiò, fingis te Ecclesiæ condolare, eius ruinas deplorare. *Dolor* (inquis pag. 10) *& nimia tristitia mirum in modum me conficiebat, & indies magis conficit.* Quæ verba vix sine risu legere potui, cùm cogitarem quàm facies dissideat à dictis, quàmque toto corpore circumferas nulla mortificationis Iesu Christi, nulla doloris intimi ossaque & medullas exedentis indicia. Miror, si, cùm te nimia tristitiâ confici & mœstitudine mirum in modum macerari scriberes, non ipse risisti. Nec tamen nouo simulamento te tegis, sed quod in priscis hæreticis Gregorius notauit & detexit. *Hæretici, inquit, quasi infirmanti Ecclesia se condolare simulant; eiq; sub blandimentorum specie dolos deceptionis nectunt: nimirum lacrymas crocodili plorant, quibus humi-*

cenforibus examinandus à Republica traderè.

Secundò, fingis desiderium crucis, teque Pauli verbis diuinâ charitate plenissimis induis. *Mibi cum Paulo pro minimo est ut ab hominibus iudicer, sim stultus propter Christum, sim ignobilis, cadar colaphis, maledicar, persecutiones patiar, blasphemem, purgamentum & peripsema & anathema fiam, dummodo Christo satisfaciam.* Sic tu: pergisque porrò in Pauli verbis, pro Christo opprobria & cruciamenta suspirans. Sed fictè omnia. Nam si persecutiones in votis tibi sunt, cur fugis vbi persecutiones potiùs inferas, quàm patiaris? vbi impunè Pontificem maledictis & blasphemijs laceres, & velut purgamentum mundi & anathema orco deuoueras? Quæ tibi verò causa fugiendi, tu dicis, pag. 23. *Quid facerem amplius in medionationis praua atque peruersa? Si doctrinam veram Catholicam & docere & exercere voluissim, grauissimas in caput meum procellas Romanas, fœdissimasq; tempestates accelerassim.* Quid? Antoni, mortem pro doctrina vera Catholica obitam non pretiosam in conspectu Domini, sed fœdissimâ putas? Nauclerum desertâ naue fugere

fœ-

fœdum est; sed, fidei memorem pro naue vectoribusq; seruandis se tempestati obijcere, gloriosum. Nauclerus esse vis, Ecclesiæ nauem regere vis; tempestates pati non vis. Ne tu fingis, & à Pauli mente plurimum abes, cuius verba martyrium spirantia mutuaris; quæ non magis conueniunt in animum tuum, quam gigantæi calcei in pueri pedem.

Tertiò, fingis te Ecclesiæ condolere, eius ruinas deplorare. *Dolor* (inquis pag. 10) *& nimia tristitia mirum in modum me conficiebat, & indies magis conficit.* Quæ verba vix sine risu legere potui, cùm cogitarem quàm facies dissideat à dictis, quàmque toto corpore circumferas nulla mortificationis Iesu Christi, nulla doloris intimi ossaque & medullas exedentis indicia. Miror, si, cùm te nimiam tristitiâ confici & mœstitudine mirum in modum macerari scriberes, non ipse risisti. Nec tamen nouo simulamento te tegis, sed quod in priscis hæreticis Gregorius notauit & detexit. *Hæretici, inquit, quasi infirmanti Ecclesiæ se condolere simulant; eiq; sub blandimentorum specie dolos deceptionis neccunt: nimirum lacrymas crocodili plorant, quibus humi-*

humidat voracissima bellua, & lubricat solum, vt ficto fletu tractus viator, statim fallente vestigio cadat præda lacrymanti.

Quartò, singis Scripturas tibi fauere:

Animi mei impetus (ais pag. 5.) & *cogitationes alijs regulis non sum vnquam moderatus, nisi ijs quas toti Ecclesia sancta Spiritus sanctus in sacris Litteris præscripsit.*

Facile hoc dicitur. Quis autem hæreticus non dixit? *Nec garrulitas eorum*, inquit

Ad Tit. 1. Hieronymus, *haberet fidem, nisi videretur peruersam doctrinam etiam diuinis testimonijs roborare.* Tu non alijs vnquam regulis, quàm diuinâ Scripturâ præscriptis cogitationes tuas es moderatus; magnum dictum, quod nescio an in aliquem Sanctorum, si Christū & Virginem Matrem excipias, conueniat. Næ tu sanctissimus es, nec vnquam peccasti; nisi peccare quis possit semper regulas Spiritus sancti sequens. Fortassis non ita sentis vastè, quã loqueris; non credas autem omni cogitationi, quæ Scripturæ testimonijs velata se offert. in his sepe latet coluber tortuosus. Si mihi hoc non credis, Luthero crede: *Miseri*, inquit, *sunt, qui non cogitant Diabolum undiq; venenata tela ignea ipsis im-*

mit-

Tom. 2.

Græm.

VVitenb.

fol. 122.

art. 52.2.

mittere, quæ tela nihil aliud sunt, quàm cogitationes pulcherrimæ Scripturarum testimonijs adornatæ, ita vt latentem sub eis fraudem veneni animaduertere nequeant. Ita Lutherus. Quare mirari non deberes, si tibi Scripturas aduersus Catholicam iactanti, regererem illud Augustini in Faustum: *Maligne, malo studio legis; stulte, non intelligis; cæce, non vides.*

Lib. 33.
contra
Faust. c. 7.

Quintò, Patres obtendis: *Soli sancti Patres præter internas motiones Spiritus sancti, consilij huius mei auctores amplissimi fuerunt.*

Ridiculè te bellum putas hoc vestitu, cum ad eas tendis Ecclesias, quæ se non Patres magis quam matres. sed solas Scripturas sequi profitentur. Si tibi tot amplissima suppetant Patrum testimonia, cur vnum saltem

Zuinglium
in explanat. artic.
64. f. 107.
Tom. 1.

aut alterum clarum apertumque huic libello nõ inferuisti? Profers illud ex Concilio Carthaginensi, quod vocas dictum celeberrimum, celeberrimi Cypriani *Neminem iudicantes, aut à iure communionis aliquem si diuersum sentiat, amouentes. Neque enim quisquam nostrum Episcopum se Episcoporum constituit, aut tyrannico timore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit.* Non potuisti luculentius testimonium profer-

G

ra.

re, te nihil ex Patribus habere, quod solidè obijcias. Celeberrimus quidè Cyprianus sanctitate, doctrinâ, eloquentiâ; sed celebris etiâ errore quem in Concilio Carthaginèsi stabilire voluit, in quem Deus tantæ Ecclesiæ Præsulem labi permisit. Igitur cùm ex probatis Cypriani scriptis nihil quod causam tuam iuaret inuenires, ex hoc Concilio Carthaginèsi Cypriani erroneo damnatoque, quod D. August. etiâ celeberrimo opere refutauit, testimoniū ducis. Hoc autem omniū que habes amplissimū videtur, cùm solū producas in aciem. Deinde cum Cypriani, in celebri cōtentione cum Stephano Papa, patientiâ, charitatē, prudentiâ Stephano depresso laudas, palā est te odio Romani Pontificis antiquitati repugnare. D. enim Augustinus Cypriani modestissimus & amantissimus censor, apertè dicit, eum in controuersia cum Stephano cōmotiore indignatione scripsisse. Subditq; prudens monitum: *melius esse pratermittere qua Cyprianus aduersus Stephanum irritatus effudit, que periculū pernicioſa diſſenſionis habuerunt.* Cur igitur tu adducis? nisi vt damnatâ antiquitate te niti sciamus, & in eorum esse te numero,

Sex libris de baptismo aduersus Donatistas.

Lib. 5. de baptismo contra Donat. cap. 25.

mero, quos duplici dignos odio Vincentius Lyrinensis existimat, dum sui erroris patrociniū quærentes, *sancti cuiusq; viri memoriâ tanquā sopitos cineres profanâ manu ventilant; & quæ silentio sopiri oportebat, rediuiuâ opinione diffamât.* Deniq; citata Cypriani verba plus habent indignationis, quàm erroris, nec Romani Pontificis potestati in fidei cōtrouersijs definiendis aduerfantur. Non enim dicit nullum esse in Ecclesia à Deo constitutum Episcopum, cui cæteri parère debeant, qui fidei controuersias finire possit: sed in eo Concilio Carthaginèsi neminē fuisse, qui talem sibi potestatē arrogaret. quo dicto notâ in Ecclesia Romani Pontificis autoritatē insinuat magis quàm negat, quâuis fortassis exercitiū illius, quòd suo aduersaretur errori, velut tyrannicū obliquè perstringat, quod indicat fuisse tunc Cyprianū aduersus Pōtificē, cuius autoritatē agnoscebat, *commotiūs indignatū*, vt ait August. qui aduersus te tuiq; similes, qui suâ contumaciâ Cypriani tegunt exemplo, meritò exclamat: *O quâ detestādus est error hominū, qui clarorū virorū quedā non rectè facta, laudabiliter se imitari putāt, à quorū virtutibus alieni sunt!*

Comman. aduersus haref. c. 11.

De unico baptismo contra Pessu. c. 13.

Mendacitas aduersus Ecclesiam.

Nihil notius seculis, nihil magis à Patribus decantatum, quàm hæreticorum impia mendacitas, qua se genitos ab illo testantur, *qui mendax à principio fuit & mendacij pater.* In mendacio confidunt, *neque ullus (vt ait Irenæus) perfectus inter eos habetur, qui non maxima mendacia fructificauerit.* Perfectus in generatione tua cupis esse, Antoni, & feracem indolem tuam hac tuâ arbusculâ probas, mendacijs onustiore quàm folijs. Ex his fructibus hæresi dignis, ego decem tibi decerpam magnos, maturos, qui suo se odore produnt, mole etiam ostentant.

Primum, cuius etiam suprâ fecimus mentionem, sed hîc suo loco inferendû, habetur pag. 15. *Vidi iam apertissimè penitusq; perspexi, Romæ absq; ullo legitimo fundamento, imò per summam vim, innumeros fidei articulos novos quotidie cudi & nobis obtrudi.* Si tua verba perpendis, fortassis ipse ad huius mendacij magnitudinē exhorresces. Noua dogmata, dicis, apertè falsa, nullo fundamento subnixa, tanquam fidei

dei articulos, quotidie, multitudine innumerabilia Romæ cudi, & nobis per summam vim obtrudi; nec tamen vllum proferre poteris fidei Romanæ articulû, qui non fuerit velut fidei dogma, prioribus seculis receptus, vel Romæ cufus, non à Concilio generali definitus.

Secundum mendacium, primum magnitudine æquat, malitiâ superat, cùm pag. 24. scribis, *te fugere ody effectus, venena & pugiones.* Eò enim, inquis, *nostris temporibus redacta res est, vt Ecclesiastica controuersie, non Theologis amplius, non Concilijs; sed tortoribus, sed carnificibus, sed sicarijs, sed sanguinarijs, sed parricidis Romæ defendenda aut Româ committantur.* Hîc planè furis, Antoni, viderisque quem nominas sanguinarium animum induisse. Non hoc facit Ecclesia Romana, quod inuidiosè congingis: non venenis, non pugionibus, non sanguinarijs, non parricidis; sed Patribus, Episcopis, doctissimisque Theologis examinandas & decidendas Ecclesiæ controuersias in Tridentino commisit. Diremptas verò qui suscitare moliantur, criminis conuictos fatentesq; se Concilijs repugnare, non sicarijs, non

Epist. 76.
ad Leonē
Augustiū.

parricidis, sed Christianis Principibus, iudicibusq; quos illi constituerint, puniēdos tradit. Non damnat Theologorū studiū, qui necdum definita discutunt: sed *Hæreticorum quod est*, inquit Leo Pontifex, *quæ sunt patefacta iam querere, quæ sunt perfecta retractare, & quæ sunt definita cōuertere*. Calvinianum nobis crimen impingis, qui armis, non quæ à Concilijs statuta, defendunt (quod fieri rectè potest;) non cōtroversias nondum finitas terminant, (quod minùs intolerabile malū esset) sed à Concilijs firmata & fixa fidei dogmata pugionibus, gladijs, lanceis refigunt, fidemque Christianis pectoribus Cōciliorū generalium decretis infixā, manu carnificis simul cum visceribus euulsā flammis iniiciūt.

Tertium mendaciū est pag. 16. nos Romanos *Ecclesiam illam Christi Catholicā, cui Christus ipse perpetuam promisit assistentiam, contraxisse ut sit ipsa curia Romana*. Quis hoc Catholicus dixit, cogitauit, somniauit? Romanā particularē Ecclesiam, dicimus Ecclesiam principalē, ad quam propter potentiorē principalitatē necesse est omnem conuenire Eccl. siam: dicimus Catholicæ Ecclesiæ, cui Christus promisit assistentiam, ca-

put: vniuersalem, & Catholicā Ecclesiam per se sine corpore sumptā, non dicimus.

Quartum mendacium pag. 16. *Firmā fide credendum nobis proponi, in sola curia Romana, imò in solo Papa, totum Christi spiritū residere*. Quid potuit confingi mendacius? Vnus quidem Christi spiritus est, nec in vllō est, in quo totus non sit, si substantiā spectes; & hoc sensu non negamus, in vnoquoque fidei, nedum in summo Pontifice, totum Christi spiritum esse. Tamen, vnus idemque spiritus, varia ac diuersa operatur, quā ratione nō in omnibus totus est. Hunc autem spiritum per varias operationes diuisum in solo Pontifice nos totū ponere, ingens falsitas est. Primò, spiritus Christi assistit electis, quos per huius vitæ miserias certo cursu perducit in terram viuentium; hunc Christi spiritum soli Pontifici non tribuimus, alios electos præter Pontificem agnoscimus. Secundò, spiritus Christi, *spiritus adoptionis est, in quo clamamus, Abba, Pater*; hunc spiritū non dicimus in solo Papa esse, nec solū Pontificē iustum, sanctū, filium Dei. Tertiò, spiritus Christi est, qui obsignat corda singulorū fidelium, & vngit vt credant; hunc etiam

soli Pontifici non reseruamus: non illum solum fidelem Christianum credimus. Quartò, spiritus Christi docet Ecclesiam suam, ita vt errare tota non possit: hunc in tota Ecclesia Christi per orbem diffusa credidit, amplectamur. Quintò, spiritus Christi iudicat fidei controuersias, quæ de nouo in Ecclesia oriuntur; neque hunc soli Pontifici affigimus. Cæteri Episcopi cum Pontifice iudices fidei sunt, coniunctique Pontifici capiti suo controuersias inuolatè definiunt. Quâ fronte igitur dicis nos totum Christi spiritum in solo Papa ponere?

Quintum mendacium. *Quidquid in honorem vniuersalis Ecclesiæ Christi erectum est, id totum ad solam curiam Romanam per summam vim & iniuriam pertrahi.* Multa quidè prophetarum dicta in Romana Ecclesia perfecta elucet; omnia autem dicta à nobis ad solam Romanam, non Ecclesiã, sed curiam, pertrahi cum dicis, contra mentem lingua pugnat.

Sextum mendacium. *Concilia sacra iam diu Romanam curiam compressisse, & proinde sanctæ Ecclesiæ oculos eruisse.* Si de celebratis iam

iam Concilijs loqueris, nulla religiosius illa quàm Romana obseruat; si de celebrandis, nonne Concilia Diœcesana, Prouincialia, Nationalia, sæpissimè celebrantur? Quomodo igitur Concilia comprimunt? si de Concilijs generalibus tantum loqueris; nonne nuper Tridentinum Romana conuocauit? non est autem facile Cõcilia generalia cogere: nec quauis hæresi exoriente necesse, vt scripsit Augustinus. Doles, vt video, Pontificè sine Concilio damnare te posse: misera verò Ecclesia, si non possit. Innatà hæreticis superbiã hanc gloriam captas, vt in tua causa Concilium cõuocetur. Quam gloriam affectasse superbissimos hæreticorum Pelagianos scribit Augustinus, seque sine Concilio proscribi, velut hæreticos, ægerimè ferebant. *Orbem Catholicum, inquit, quem, Domino ijs resistente, peruertere non possunt, saltem confirmare conantur.*

Septimum mendacium. *Episcoporum Episcopalis administratio tota perijt, regimen omnium Ecclesiarum totum est Romam redactum: ipsi verò Episcopi sunt Domini Papa vix vicarij & administri.* Causas grauiores ad Romanam Ecclesiam referri oportere,

Lib. 4. aduers. duas epist. Pelag. c. 13.

Patres semper censuerunt. Hoc seruatur; quod abundantius fieri dicis, non Romana praxis sed tua calumnia est.

Octauum mendacium. *Episcopos miserabiliter subijci non soli Papa. sed demum Regularium innumeris Ordinibus, eorumq; Fratribus: qui suis priuilegiis eorum absorbent potestatem. Næ tu boni nominis curam depouisti, qui tam audacter veritatis metas excedis.*

Nonum mendacium. Catholicos Magistros, præcipuè Iesuitas, *suam Theologiã sacræ Scripturæ exactius discussã & explicatã dictis non instruere; summam esse apud eos sacræ Scripturæ ignorantem. Qui leget Catholicos Doctores, præsertim Iesuitas, quanta sit hæc calumnia, cognoscet.*

Decimum mendaciũ. *Aduersariorum libros, Catholicis optimè affectis & sacrã doctrinã pollentibus, penitus auferri; ne quidem doctissimis, nec Episcopis ullo modo permitti. Odium Pontificis immemorem te tui facit. Qui possint tot vbique nationum Catholici, vestris libris respondere, si nulli penitus legeremus? Certè librũ tuum quamuis proscriptum me legissẽ, nec me solum, tu vides. Verè igitur Cyprianus: Apud profanos*

fanos & extra Ecclesiam positos, de quorum pectoribus recesserit Spiritus sanctus, quid aliud esse potest, quàm mens praua & fallax, lingua odio venenata, & sacrilega mendacia: quibus qui credit, cum ijs reperiatur necesse est cùm dies iudicij venerit.

Maledicentia.

Mendacitati confinis hæretica maledicentia est. *Hæretici, inquit Gregorius, contra infirmas fidelium mentes, verborum violentiã grassantur, & pauperum vulgus spoliant, quia cùm doctos non proualent, indoctos quosque à fidei velamine pestiferã prædicatione denudant. Non est necesse verborum turbines in tuo libello, Antoni, perquirere vbique obuios, vbique facientes, vt fidei velamen Catholicorum capitibus verborum violentiã eripias. Pag. 16. sic in Romanam Ecclesiam tonas: Ad fidei articulos Romæ reducuntur plurima, quorum nullam habuimus à Christo institutionem: quibusque insuper animæ fidelium miserabiliter decipiuntur, & consequenter cæci, simul cum suis cæcis ductoribus in barathrum perditionis ruunt & precipitantur. Pag. verò 22. multo acerbius in eandem: Vineã est, inquis,*

ad

Lib. 4.
epist. 9. secundum
edit. Pamelij, Paris. 1574.
epist. 69.

Lib. 16.
Mor. c. 24.

*ad inebriandum Noë. Grex est, quem pastor e-
 mungat ad sanguinem, tondeat, radat, imò ex-
 coriet & mactet.* Pag. 32. *Cum Romano Pon-
 tifice uniuersalem Ecclesiam nunc maximè
 turbante, scandalizante, expilante, opprimente
 agere non est prophetarum: maiestas Papæ Ro-
 mani ficta est, temporalis est, fastuosa, usurpa-
 ta, nulla est.* Denique odio præsentis Pon-
 tificis etiam in sanctissimum Pontificem
 & Martyrem Stephanum debaccharis
 pag. 37. *Stephanus indiscreto zelo suis impor-
 tunis excommunicationibus in malum schi-
 smatis ruebat: Cyprianus verò sua patientia &
 charitate eximiaque prudentia separationem
 euitauit.* Ita sanctissimum Martyrem, qua-
 si in scelus longè hæresi, tuo iudicio, gra-
 uius rueret, accusas? Deus bone, quam
 immeritò! Nihil enim esse potuit Step-
 hano cum Cypriano contendente sanctius,
 modestius, prudentius. Nam cum Cypri-
 anus consuetudinē, quam semper in Ec-
 clesia viguisse non negabat, vehementer
 impugnaret; quid fecit sanctissimus Epi-
 scopus inter Ecclesiæ perpetuam consue-
 tudinem & diuinam Cypriani sanctitatē
 & doctrinam iudex à Deo constitutus?
 Vtrique quantum, saluā veritate, potuit,
 detu-

detulit. Ne Cypriani doctrina & sanctitas
 perpetuam consuetudinem sine Conci-
 lio generali euerteret, edidit illud à Pa-
 tribus laudatum decretum: *Nihil innouan-
 dum præterquam quod est traditum.* Vt verò
 Cypriani etiam honori & dignitati con-
 suleret, noluit eam consuetudinē Cypri-
 ani doctrinæ ita officere, vt illa velut hæ-
 retica, ante Concilium generale habere-
 tur; sed Cyprianus suæ opinioni adhærens
 in Catholica communionem remaneret.
 Nec verbo violauit Cyprianum, qui ta-
 men commotior (vt ait Augustinus) in
 Stephanum quædam, digna quæ suppri-
 mantur, effudit. Itaque Patrum iudicio
 non tantum veritas, sed etiam in veritate
 tuenda modestia, charitas, prudentia à
 Stephani partibus stetit. Vide, Antonī, si
 non membrum illius es, cui datum est os
 loquens ingentia & blasphemias in tabernacu-
 lum Dei, & eos qui in celo habitant. Facis quod
 te facturum promittis, latras; sed scito in
 eam te Ecclesiam latrare, quæ (vt ait Au-
 gustinus) *successione Episcoporum ab ipsa A-
 postolica sede, frustra circumlatrantibus hære-
 ticus culmen authoritatis obtinuit.* Vulpes so-
 lutis capitibus, sed caudis implicatis Sam-
 fon

Apoc. 13. 6

De utilit.
credent.
cap. 11.

Serm. 11.
in Psal. m.
112.

son Allophylorū misit in messes, quod, teste Ambrosio, innuit, hæreticos *linguas habere liberas ad latrandū, sed exitus impeditos*: latrant ferociter, sed frustra irritoq; successu; te citius rumpent, quàm Ecclesiam Romanam à traditæ semel fidei cursu dimoueant. Illa diuinis promissionibus tanquam cælo infixæ, celsa, secunda, latrantes despicit, velut luna canes

Qui latrant, sed vasta volat vox irrita
ventis,

Et peragit cursus surda Diana suos.

*Arrogantia magisterij & potestatis supra
Ecclesiam vniuersalem.*

Potestatem quam Romano Pontifici abrogatam cupis, tibi arrogas, Ecclesieque vniuersalis curionē te facis. Pag. 29. *Episcopo cuique ita tradita est Ecclesia sua particularis, ut tamen nouerit Ecclesiam quoque vniuersalem, ubi opus sit, sibi esse à Christo commendatam.* Addis pag. 30. *Episcopum quemuis, ubi opus sit, relicta propriâ Ecclesiâ ad alias afflictas & laborantes posse se propriâ autoritate conferre.* Ita potestatem in vni-
uer-

uerusalem Ecclesiam tibi soli sumis, subdolè tamen. Illam enim cuius Episcoporum, quos omnes pro sua modestia recusaturos sciebas, offers, vt cum nemini obtrudi posset, ad te illius authorem, velut præcipuè & maximè propria relabertur. *Imò (inquis pag. 30.) mei muneris maximè proprium est, vt Romana curia sectam separatam facienti & gregem Christi laceranti, pro mea virili subueniam.* Nouus scilicet Atlas cælum seu Ecclesiam vniuersalem tuis humeris fulcies: cui muneri adeò sufficere te existimas, vt si Romanus Pontifex & Catholici Episcopi tuis consilijs in-niti voluerint, quid fiet? *Breui, inquis, futurum spero, vt plena pax atque concordia ad eoque necessaria sanctarum Ecclesiarum vni-
consequatur, vt idem sapiamus, & in eadem permaneamus regula.* Nimum speras, nimum tibi sumis miscelle; fuerunt sectæ te necdum nato, eruntque te mortuo, quarum numerum viuus hac tuâ superbiâ auges, quæ flenda magis est quàm confutanda. Quid enim? vt Rom. Ecclesie Episcopi tibi se subijciant, putasne reliquas sectas, Græcas, Lutheranas, Caluinianas, Anabaptisticas tibi futuras statim dicto audientes?
Quæ

Quæ tua vanitas est, non videris de earum omnium erga te obseruantia dubitare. Nescis, Antoni, nescis, qui turbines, quæ tempestates sectarum (in Aquilone præfertim) dominantur: quos in vnum Concilium conuocare si potueris, vel congregatos in pace continere, næ tu potentior Aeolo sis. Iam tibi prædico, contemptui te Calvinianis futurum; feminæ te puellæque ridebunt, biblicam suam peritiam tuæ præferent, conglobatis testimonijs & vno spiritu prolatis te obruent. Si contrà mussitare præsumpseris, statim Papista audies: si non consenseris, oculorum tuorum miserebuntur, quòd Pontificijs tenebris tam diu assueti plenè coruscantem Euangelij lucem ferre non possint. Hoc Calvinianū ingenium si minùs nosti, tuo malo disces.

Sed vt reuertar ad tuam quam tibi præsumis, Ecclesiæ vniuersalis curam potestatemque, pro tuo libitu, quas laborare iudicaueris Ecclesias inuisendi, dupliciter erras. Primò, quòd putes licere Episcopo, vt alijs Ecclesijs laborantibus suppetias ferat, suam deferere, atque ita deferere, vt præsidijs salutis penitus destitutam lupo voran-

vorandam exponat. Hoc enim te facere & licitè facere putas, vt Romanæ Ecclesiæ subuenias. Quis hoc sanctorum Episcoporum fecit aliquando? quis licere dixit? Etiam illos quos tibi sumis in exemplum, fateris non nisi suis benè constitutis, alienis Ecclesijs operam dedisse, ad easque transisse. Secundus error est, posse Episcopum propriâ auctoritate alienas Ecclesias laborantes inuisere & componere, etiam Episcopis, quibus propria cura incumbit, inuitis. Quo pacem concordiamque Ecclesiæ penitus euerti, nemo sapiens non videt. Nam, si quivis Episcopus, cùm opus esse iudicauerit, propriâ auctoritate in alienos fines excurrat, controuersias cognoscat & sopiat; fieri non potest quin inter se sæpissimè Episcopi occurrant, mutuisque diffidijs collidantur. Nec video quid cogitari potuerit aut fingi ad pacem Ecclesiæ turbandam accommodatius. *Episcopatus quidem (vt inquit Cyprianus) vnus est, cuius ab vnoquoque Episcopo in solidum pars tenetur;* sed ita vnus est, sicut corpus humanum vnum est, cui caput præest, quod cæteris membris imperet: sic in vno orbis Episcopatu vna se-

*De unit.
Ecl. c. 4.*

Epist. 55.
ad Corne-
lium.

des est, cæteris altior, & (vt ait idem Cy-
prianus) *principalis, à qua unitas sacerdotalis*
exoritur, ad quam perfidia habere non potest
accessum. Huius sedis per cæteras diffusus
principatus glutinum est, quod eas inter
se charitate copulat & coniungit. Hæc
Ecclesiæ vniuersalis necessitatibus pro-
spicit, & Episcopos, cùm opus fuerit, suis
Ecclesiis benè constitutis, vt alienis opi-
tulentur, legat & mittit, sicut ab ea missi
fuerūt Hosius, Athanasius, Eusebius Ver-
cellensis, Lucifer Calaritanus, & alij,
quos tu propriâ auctoritate, se ad alienas
Ecclesias laborantes contulisse scribis;
sed qui tuus mos est, non probas. De Lu-
cifero Calaritano & Eusebio scribit The-
odoretus lib. 3. c. 4. *obinisse Orientales Eccle-*
sias, & nominatim Alexandrinam & Antio-
chenam, vt viderent ne decreta Concilij Nice-
ni violarentur: Luciferum quidem Antiochia
Paulinum designasse Episcopum, Eusebium ve-
rò Alexandria vnâ cum Athanasio Concilium
coëgisse; ad quem misit Lucifer diaconum, per
quem significat se rebus, quas Concilium de-
cerneret, assensurum. Hæc illos propriâ au-
ctoritate fecisse putas, & tibi similiafa-
ciendi, si opus iudicaueris, potestatem
sup-

suppetere existimas. Iure cum Augustino
exclamem: *O quid non audet typhus morti-*
cina carnis! quò non se precipitet præsumptio
carnis & sanguinis? Scire debebas, Antoni,
quod testatur Gregorius Nazianzenus, *In mono-*
dia inuisâ
S. Baslij.
hos duos Episcopos *Luciferum & Eusebium*
ex vrbe Roma missos in Orientē, nominatim
vt seditionem Casariensem sedarent. De
Lucifero verò scribit Hieronymus, à Li-
In Catalo-
go de viris
illustribus
berio Romano Pontifice in Orientem ad
Constantium Imperatorem esse missum.
Vnde colligas, nò propriâ sed à Romano
Pontifice delegatâ auctoritate tanta po-
tuisse. Itaque non Luciferum Calaritanû
facti tui habes exemplû, sed Luciferum
principem superbiæ; cùm in lateribus A-
quilonis excitare tibi folium vis: vt sicut
in Austro Deus per Romanum Pontifi-
cem vniuersalem Ecclesiam gubernat,
sic in Aquilone ille qui similis esse cupit
Altissimo, per te in vniuersos Christianos,
si fieri possit, tua consilia deriuat. Quid
verò tibi venit in mentem, vt te sanctissi-
mis illis Ecclesiæ heroibus comparares?
Contraria inter se collata clariùs eluce-
scût. In illorum exemplo, velut in specu-
lo, videmus quàm oppositè ad sanctitatē

facias omnia. Illi suas Ecclesias non nisi benè constitutas commendatasque reliquerunt: tu tuam planè destituis lupo (vt putas) occupandam. Illi ad Romanam Ecclesiam consilij causâ accedebant, vel ab ea mittebantur vt alijs auxilium ferrent: tu Sedem Romanam fugis, execraris, blasphemias. Illi doctrinæ & sanctitatis opinione notissimi, à multis Episcopis vehementer inuitati, & tacitis totius Ecclesiæ suffragijs expetiti, ad componendas fidei controuersias se conferebant: tu, nec sedis tuæ dignitate cæteris eminentior, nec eruditione, nec sanctitate commendabilis, homo prorsus obscurus, qui ab hac desertione famam ordiris, ubi, qui nunc primùm nomen tuum audiuit, vniuersalem te Curatorem ingeris. Illi pro statuta à Concilijs & definita fide laborabant: tu doctrinam euertere vis, quam nosti à multis iam sæculis Conciliorum auctoritate stabilitam. Illi denique certabant aduersus hæreticos, vt à Concilijs damnati, Catholicâ etiâ communione pellerentur: tu pro hæreticis damnatissimis pugnas, vt à Concilijs proscripti in Ecclesiam recipiantur, si modò

Chr.

Christum per *essentialia*, vt loqueris, *symbola* profiteri velint. Illius videris esse sententiæ, quam in quibusdam Donatistis damnat Augustinus: *Nihil interesse in qua quisque parte Christianus sit. Nec consideras, id vni Deo congruere vt in unitate colatur.* Sic compositus cum sanctis antiquis Patribus iustus scilicet appares.

Adulatoria doctrinæ nouitas.

DVo vitia hæc vorago complectitur, vtrumque hæreticorum proprium: noua dogmata cudere; & suis auditoribus, præsertim Regibus, adulari. De primo scribit Irenæus, *recentiores hæreticos semper nouum aliquid per dies singulos adinuenire, quod nunquam quisquam excogitauit.* De secundo verò Hieronymus: *Adulari proprie hæreticorum est, & eorum qui decipere cupiunt audientes: dicente Apostolo, Huiusmodi Christo Domino non seruiunt, sed suo ventri; & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium.* Dogmata, Antoni, multa in libello tuo habes noua, qualia sunt: Primò, posse Episcopum metu persecutionis Ecclesiam suam penitus

H 3

de-

deferere. Secundò, vnicique Episcopo sic datam esse curam vniuersalis Ecclesiae, vt propria auctoritate possit se aliarum Ecclesiarum negotiis immiscere. Tertio, nullam, quae Christum per essentialia symbola profitetur, sectam à Catholica communione repellendam. Quarto, longè grauius malum esse in Ecclesia schisma quam haeresin. Hæc superius tacta sunt & refutata. Alia quatuor habes, quæ (depressa Ecclesia) Regibus ablandiuntur, ex quibus mihi tria noua videntur, & propriè tua. Primum est, Reges in Ecclesia multa posse. Secundum, Ecclesiam in temporalibus nihil omnino posse, maximè erga Reges. Tertium, omnem iurisdictionem ab Ecclesia procul reijciendam esse. Hæc tria expressis verbis habentur pag. 28. & 29. Primum tecum communiter tenent Parlamentarij Anglicani; duo posteriora noua sunt, nec solum Patribus antiquis repugnant, sed etiam hæreticis nostri sæculi Puritanis, Protestantibus, & illis, qui nuperum Angliæ iuramentum defendendum sibi sumpturunt. Nam potestatem Ecclesiae etiam aduersus Reges non negant; imò, fatentur Ecclesiam posse etiam

etiam in temporalibus, quando salus animarum id postulat, Regibus præcipere; quamuis contendunt non posse refractarios regno spoliare. Quartum verò dogma planè nouum ac tuum ausim dicere, nec obscenius excogitari facillè posse, quo maximè videris ad Magnæ Britanniae Regis curiam & culinam ventri tuo viam sternere voluisse. Hoc verò est; Reges si peccent, non tamen debere corripri aut obiurgari, vel à familiaribus, vel à sacerdotibus, vel à summo Pontifice: sed tantum à Prophetis à Deo ad hoc munus singulariter destinatis. hoc te sentire conuincam conuictumque; Serenissimo Regi iudicandum relinquam. Furem te diceret Romanus sapiens, qui veritatis amantes liberosque Regum monitores à curijs iniecto peccati terrore arces, Regibusque thesaurum eripis quo vel maximè carent. *Monstrabo*, inquit, *cuius rei inopia laborant magna fastigia, quid omnia possidentibus desit; scilicet ille qui verum dicat, & hominem inter mentientes stupentem, ipsaque consuetudine pro veris blanda audiendi ad ignorantiam veri perductum vindicet à consensu falsorum.* Talis Regum

*Seneca
lib. 6. de
Benef. c. 7.*

gum monitor ex officio summus Pontifex est, & à Deo summo Regum bono constitutus, cui hanc facultatem eripere conaris. Sic enim pag. 31. vt probes quemuis Episcopum summum Pontificem licitè obiurgare posse, à discrimine quod est inter Regem & Pontificem rem explicas, & à terreni Regis admiratione sic ordiris: *Tremenda quidem est Regis terreni maiestas, qui, vt Tertullianus loquitur, post Deum secundus est, & solo Deo minor, & super quem, vt ait Optatus, non est nisi solus Deus. Propterea cùm aliquando Rex David de adulterio & homicidio esset obiurgandus, non summus Pontifex, non alius aut sacerdos aut Leuita, non quispiam aut amicus & familiaris, id muneris ausus est assumere; sed Deus ipse suos proprios & peculiare ad id adhibuit nuncios, Nathanaël, Prophetam ad Regem increpandum destinavit. Cùm Romano verò Pontifice, uniuersam Ecclesiam nunc maximè turbante, agere, non est Prophetarum; non est expectandum vt Deus ad hoc singularem excitet Prophetas, & destinet nuncios peculiare. Non est nostri Romani Papæ, non est tanta maiestas, vt terere debeat. Ficta est illa, temporalis & fastuosa maiestas, usurpata est, nulla est; frater nos-*

ster

*ster ille est, collega est, & cœpiscopus nobiscum. Hæc omnia tua verba sunt, Antoni, quibus adulatoriam, quam dixi, doctrinam spiras. Dicis Pontificiam maiestatem non debere Episcopos terere, quin eam obiurgent: terreni verò Regis maiestatem sic esse tremendam, vt nemo qui Propheta non sit, ne quidem summus Pontifex, obiurgandi illius sibi munus assumat. Vel loqueris de timore ignaui, quem timidi deferre solent ijs qui corpus possunt occidere; vel loqueris de reuerentia pia & sancta iure meritoque debita, quam si negligimus, peccamus. De primo timore si loqueris, fingis inter Pontificem & Regem differentiam quæ nulla est. Nam timorem seruilem (qui facit, vt officium negligatur) sicut Pontificia maiestas non debet incutere, sic nec Regia maiestas debet, cùm Christus præceperit *ne timeamus eos qui corpus occidunt, animam verò non possunt occidere*. De facto verò, sicut Rex plurimos ab officio quod illi deberent pendere correptionis, suâ maiestate terret; sic etiam Pontifex. Alioquin, cur tu fugis? fictamne fugis maiestatem? fictos carceres? ficta tormēta? fictos ignes?*

Non ita deliras. Igitur, quod ad timorem seruilem & sordidum incutiendum attinet, Regiam à Pontificia maiestate non nisi ineptè discernis, quia hunc timorem incutere, æquè neutra debet, æquè utraque potest. Igitur, loquens de reuerentia pia & sancta, quam non mortis sed peccati metus incutit; hanc verò reuerentiã Pontificis maiestati non conuenire dicis, nec debere Episcopos à Pontifice obiurgando metu peccati deterreri; Regi verò conuenire talem reuerentiam censes, atque adeò, qui Regem obiurgat ac corripit (etiam summus Pontifex) contra debitam Regibus reuerentiam facit & peccat. Hæc verò doctrina, quàm impia & abiecta sit (si consideremus argumenta quibus ad eam corroborandam vteris) statim apparet. Tria sunt, ex triplici discrimine quod inter Regem & Pontificem statuis.

Primum est: Pontificis maiestas nulla est, ficta est, temporalis est: maiestas verò terreni Regis tremèda est. Igitur, illa obiurganda, hæc verò nequaquam, etiam si grauissimè peccet. Hoc discrimen inter terrenam & Pontificiam auctoritatem non

non probas. Quia illud, non ex ratione haufisti, sed ex reuelatione illius nimirum spiritus, qui præest *terrena sapientibus, quorum Deus venter, & gloria in confusione ipsorum*: à quo doctus Lutherus, statum virginitatis cum statu coniugij comparans, *In cap. 7. epist. 1. ad Corint.* illum *ethnicum esse, secularem, terrenum, lutetum*; hunc verò *spiritualem, caelestem, diuinum, aureum*, scripsit. Hoc illi caro reuelauit & sanguis; tibi verò Pontificiam maiestatem præ Regia fictam, temporalem, nullam esse venter dixit & mundus. Longè diuinius sanctis olim Episcopis à Spiritu sancto edoctis Pontificia dignitas sapiebat: quam supra Regiam euehebant tanto interuallo, quanto cælum à terra, spiritus à carne separatur. Vos, ô terreni Principes (inquiunt illi) *potestati nostra, nostrisq; subsellijs lex Christi subiecit: imperium ipsi quoque gerimus etiam præstantius & perfectius; nisi verò æquum est spiritum carni fasces submittere, & caelestia terrenis cedere*. Quàm de sua potestate altè pij Præsules sentiebant? Tu, cui potestas ligandi & soluendi qua in cælis, & que in terris, præ terrena maiestate desipit, nã tu iuste (velut sal infatuatū) in sterquiliniū proiectus es.

Secundum discrimen statuis inter Regem & Pontificem, quòd Pontifex frater & collega Episcoporum sit; Rex verò post Deum secundus, & solo Deo minor. Ex illo quòd frater Episcoporum sit Pontifex, posse Pontificem à coëpiscopis corripì, & liberè moneri, colligis. Et re-ctè, si iusta causa suppetat, si debita cum modestia correptio fiat, si loco, tempore, modo quo prodesse Pontifici & Ecclesiæ possit. Ex hoc verò quòd Rex à Deo secundus sit, colligis neminem Regi obiurgando sufficere, nisi Prophetam à Deo specialiter excitatum. Igitur censes dignitatem Regiam, quæ est à Deo secundum esse, facere vt Rex filius Ecclesiæ non sit, nec filiorum Ecclesiæ frater. Nam si Rex à Deo in temporalibus secundus, in spiritualibus filius Ecclesiæ sit, cur non poterit à matre, si delinquat, obiurgari? si frater filiorum Ecclesiæ sit, cur non poterit à fratribus, debita quidem cum modestia, prudentia, charitate tamen, liberè corripì? Verè Apostolus, *Quis filius què non corripit pater? Quòd si extra disciplinam estis: ergo, non filij sed adulteri estis.* Nunquam poteris Regem ab Ecclesiæ & Episcoporum

Hebr. 12.
7. 8.

rum correptione excipere, nisi eum è numero filiorum Ecclesiæ eximas. Hoc autem vide ne feceris, non quidem ne Patribus contradicas, hoc enim pensi non habes; sed ne Regem Serenissimū, cui placere hac adulatione cupis, offendas. Nam Guilielmus Tookerus Decanus Liechfeldensis, in suo aduersus Becanum duello pag. 311. sic scribit: *Serenissimus ac potentissimus Rex noster Iacobus non habet quicquam antiquius & honorificentius, quàm ut cum Valentiniano filium se Ecclesiæ profiteatur, & cum Theodorico Italia Rege se alumnum Ecclesiæ, & discipulum Archiepiscoporum suorum & Episcoporum libenter recognoscat.* Audi, Antoni: Regem filium Ecclesiæ vel negas, vel affirmas: si negas, eripis (si Tookero credimus) titulum Regi, sibi quem ducit honorificentissimum; si filium Ecclesiæ, & tamen è disciplina eximis, Apostolo teste, non verè filium sed adulterum facis. Vbique perplexus es: & ineptus, vel disputator vel adulator.

Tertium discrimen fingis inter Regem & Pontificem, quòd cum Pontifice agere non est Prophetarum: Regi verò obiurgando Prophetas & nuncios peculiare
ad

adhibet Deus. Hoc discrimen probas exemplo Davidis; qui, cum esset de homicidio & adulterio obiurgandus, nemo mortalium, ne quidem summus Pontifex hoc ausus est, propterea quod David Rex erat & solo Deo minor. Falsa confingis, nec inde rectè concludis. Primò, falsum est Davidem fuisse de adulterio & homicidio obiurgandum. David enim tectè peccauerat; Vriam gladijs hostium insidiosè obiecerat: scelera eius scire vix mortalium quisquam poterat, nedum obiurgare. Secundò, falsum est summum sacerdotem non ausum corripere Davidem, propterea quod solo Deo minor esset. Non corripuit, quia dignum correctione esse, nesciebat. Nam si sciuisset, cur non sanctè in Davidem ausus fuisset, quod in Oziam Regem summus sacerdos Azarias fortiter constanterque fecit, quem acriter increpitum templo eiecit? Iam verò quàm ineptè disputas, ex eo patet, quòd, si tuo more ratiocinari vellem, etiam summum Pontificem, non nisi à singulari Propheta aliquo corripì posse facilè conficerem. Nam Deus etiam summo Pontifici obiurgando, speciales nuncios

2. Paral.
26.

cios adhibuit. Heli summus sacerdos cum nimiam indulgentiam filios grauissimis & publicis sceleribus Dei cultum contaminare permetteret, atque publicè obiurgari mereretur; nullus vel ex sacerdotibus, vel Leuitis, vel ex amicis & familiaribus legitur eum obiurgare ausus; sed Deus singulares ad hoc munus Prophetas destinavit. Igitur Prophetarum tantum est Pontificem corripere? Hoc multò est quàm tuum fortius argumentum; tamen si sic arguerem, ineptissimum me faterer; vel si negarem, alij certè iudicarent. Sed, qui terrena sapis, terrenamque maiestatem caelesti & spirituali ineptè praelatam cupis, quid mirum si terrea ineptaque argumenta feras?

1. Reg.
cap. 2. 3.

Vaniloquium.

Scribis pag. 28. te vocem audire tibi in auribus perpetuò intonantem, *Clama*. Huic voci obedis, facisque quod faciunt haeretici, *quorum doctrina*, teste Hieronymo, non in sensu, sed in multiloquio & *Isaia*, clamore versatur. Voces fundis, quibus vel aërem verberas inani sono, vel tecum ipse pugnas,

Incap. 22

pugnas, destruisque quod dixeras. Exempla vtriusque generis obuia sunt; ego pauca delibabo. Pag. 35. Vniuersalis Ecclesiae regimine à teipso donatus, sic grauius Ecclesiam Romanam corripis. *Articulos in se indifferentes in Ecclesia nunquam sufficienter discussos, stabilitos & definitos, pro articulis fidei, nisi prius ad plenum definiantur, aut iam sufficienter definiti esse ostendantur, nequaquam admittamus: sed neque eos, ut hæreticos, nisi prius ab Ecclesia sufficienter damnatos esse nobis constiterit, aut condemnentur, condemnemus. Relinquatur itaque in indifferentibus libera cuicumque Ecclesiae facultas opinandi & operandi, & vnaquæque abundet in sensu suo, donec ipsa Ecclesia spiritu Christi instructa & recta controuersus finem imponat, verasque paleas separet à veris granis.* Quot in ventum tu paleas hinc inaniter fundis? Quem hæ voces tangunt? Quis dogmata controuersa, nisi prius sufficienter & plenè definiantur, velut articulos fidei admitti postulat? Quis hæretico cæseri vult, quos Ecclesia à Spiritu sancto instructa non damnat? nemo prorsus Quod Catholici facimus, hoc est: Romani primatus negatores à tot Conciliis pro-

proscriptos, velut hæreticos execramur. Hoc ægrè te habet, Concilia illa tibi plena non sunt, quia tu scilicet vniuersalis Ecclesiae Pastor tuum calculum non apponis? Sic pag. 38. inani iterum murmure intonas: *Sentiamus & nos inter nos diuersa, quousque plenè definiantur quæ plenè nondum definita sunt: sed interim tamen maneamus in vnitatem. Nolite maiora quàm sunt schismata facere.* Sic inepte operà & oleum perdis. Quid enim à te postulamus, ut credas, quod non fuerit aliquando Concilij generalis decreto stabilitum? Romanum scilicet Pontificem esse totius Ecclesiae caput, & Pastorem à Deo constitutum, Oriens & Occidens nouem Concilijs generalibus stabiliuit. Quid poterit plenius excogitari? nec tamen tibi plenè est satisfactum, sed pleniores adhuc definitiones inflatis buccis postulans pergis, donec librum hac ferè sententiâ claudas: *Luce veritatis Evangelicæ, absque firma obstinatione, tenebras errorum & falsitatum disijciamus.* Quæ verba quem sensum nisi planè absurdum faciant, planè non video. Iam quòd non tantum in æterem, sed in teipsum pugnes, manifestum

facient hæc apertissimæ contradictionis exempla.

Prima contradictio.

Paginâ 8. & 9. dicis *tibi diligentiam Romanam in prohibendis aduersariorum libris semper displicuisse. Suspicionem, inquis, rem non carere, ut ratio merito dicat, semper sum arbitratus. Sempërne, Antoni? nunquàmne morem legendi libros Romanæ doctrinæ aduersarios supra modum es detestatus? pag. 4. ut probes, te ex nostrorum aduersariorum libris consilium discessionis tuæ non hausisse, sic scribis: Deum sanctè testor; me ab illis libris quos Romana proscripsit diligentia; vehementer abhorruisse: quos profecto, si ullus alius Romana curie addictus Prelatus est detestatus, ego sanè vanis à puero conceptis terroribus, supra modum sum detestatus.*

Secunda contradictio.

Pag. 9. scribis te doctrinam Romanâ, quòd libros prohiberet, *suspectam semper habuisse, quòd infirma esset, nec conuellendis aduersariorum argumentis sufficeret.* pag. verò 7. contrarium dicis, *Romana scilicet propria placita fuisse. cum vera intellectus captiui-*

uitate tibi impressa, atque penitus in animam infixâ, ut pro ijs mori fueris paratissimus. Quomodo in animum penitus impressa & infixa, si semper suspecta; si semper, cum formidine, illa es amplexus?

Tertia contradictio.

Pag. 25. dicis, *te hac fugâ amplecti detrimenta opum & dignitatum, & pag. 25. te habuisse sub Pontifice satis amplam dignitatem, & non contemnenda commoda.* pag. verò 22. dicis Episcopos, qui simul Domini temporales non sint, qualis scilicet tu non eras, hos meros Episcopos, dicis esse *Domini Papa vix ministros, viles, contemptibiles, oppressos, conculcatos, miserabiliter subiectos.* Vide quàm tibi non constas, quamque inter te non coherent, *vili seruitus, & ampla dignitas; non contemnendus honor, & miserabilis subiectio.*

Quarta contradictio.

Pag. 22. scribis, *Ecclesia sub Romano Pontifice non est amplius Ecclesia, sed Respublica quadam humana, sub Papa Monarchia tota temporali.* Hic dicis quæ Romano Pontifici paret, non esse Ecclesiam; sed alibi,

non solum Ecclesiam vocas, sed etiam Ecclesiam Christi, pag. 29. *Episcopus in Ecclesia Christi sum*; qui tamen eo tempore, nisi in Romana Episcopus non eras. pag. 35. Romanæ Ecclesiæ Episcopos *Sanctissimos collegas* appellas. pag. 39. Romano-Catholicos Episcopos alloquens, *Communione vestram salvis opinionibus, pulsus tamen falsitatibus, promptam omnibus exhibete*. Nemo communicare poterit, vel cum altero facere commune quod non habet. Si Romana, Christiana communio & societas non est; quomodo Christianam suam societatem & communionem promptam alijs exhibere poterit? Si merè & tota temporalis est, quid potest alijs, quàm merè temporale commercium, & humanam pacem dare?

Quinta contradictio.

Pag. 39. præcipis Catholicis Episcopis, *vt pacem & charitatem omnibus Christi Ecclesijs per essentialia fidei symbola Christum profitentibus restituant*. His verbis solum requiris professionem essentialium symbolorum, sed vix tribus lincis intermedijs, hæc sequitur sententia: *Communio-*
nem

nem vestram, salvis opinionibus, pulsus tamen falsitatibus, promptam omnibus exhibete. Iam postulas non solum professionem fidei, *per essentialia symbola*, sed etiam *abnegationem falsitatum*: quarum nec qualitatem exprimis, nec modum ponis. Neque tamen in hac doctrina constans es. Nam pag. 36. laudas Cyprianum, *quod cum errantibus, & cum ijs quos gravissimo errore teneri existimabat, communicaret*. Errores igitur tolerari vis, nec communionem ea de causa rumpi, cum tamen in superiori sententia non vis communionem exhiberi, nisi pulsus falsitatibus. Quæro, Antoni, an errores falsitates non sint? si sunt, quomodo communio exhibenda non est, nisi pulsus falsitatibus, si sit exhibenda non abiectis erroribus? Nimis turpiter tecum ipse pugnas: & hinc animadvertere potes quàm sit difficile hominẽ abire à veritate, & non pugnantia loqui: ideoque mendacem debere esse memorem & sollicitum, alioqui statim deprehendetur.

Sed de his satis: finiam igitur. Quis fueris; quibus gradibus corrueris in profundum; quis modò sis; & in quanto barathro hereticæ nequitie iaceas, hac Syn-

opfi explicauī. Quid ni, quis tandem futurus sis, paucis verbis Apostolicâ censurâ definiam; *Non proficies ampliùs : sed insipientia tua nota erit omnibus.* Iam detectū, si minùs tu teipsum, te saltem alij (etiam Protestantes) agnoscent. Mirabuntur te tot apertè falsa, absurda, impia, tam multa quibus tecum ipse pugnās, quæ te totum prodant, quæ causam tuam penitus euertant, in vnum libellulum, quo te defensum volebas, congerere voluisse, vel certè potuisse.

E P I L O G V S.

NON proficies ampliùs, Antoni, nisi redeas ad Catholicam à qua defecisti. Aberrasti : si progredi vis, regredi priùs debes. Non te detineant à respiciētia aduersariorum nostrorum plausus, quibus venientem exceperunt. In rebus nouis etiam vulgaribus, vulgare est : & nihil in hoc faciunt illi à prischorum Ecclesiæ hostium ingenio alienum. Apostatæ cum sint, *Apostatas nostros* (vt ait Tertullianus) libenter admittunt, statim honoribus augent, dignitatibus admovent : *vt gloriâ obligent, quia veritate non possunt.*

Nus-

Nusquam faciliùs proficitur quàm in castris rebellium, vbi ipsum esse illic, promereri est. Nec mouearis vocibus, laudibus, augurijs, quibus Romanum Pontificem (te duce) se debellaturos sperant. Bullæ sunt, spumæque, quas tu è sublimi fastigio tanto cum impetu lapsus in barathrū excitasti : propediem vnâ tecum euanescent : sperne. *Oleum peccatoris* sunt, quo deuoti ignibus miselli perfricantur, vt in futuro acerbius ardeant : exhorresce. *Figmenta* sunt, quibus vanè nobis insultant; falsò te coram laudant, qui secretò diæterijs in te iustis iniustisque ludunt. Nescis quæ nuper, cum ad ædem S. Dunstani in triuio (nouo more) verba faceres ad populum, à circumfusâ multitudine in te iactatâ sunt. Ventrosum te Doctorem appellabant sub Antichristo increpsatum. Nec defuere qui dicerent, te priusquam fugeres, lapsum in crimen quod ob modestiam prætermitto, indeq; metu pœnæ celeri fugâ pingue corpus propriuisse. Non hæc refero, quòd vera putem, multoque minùs vt improperem, sed vt videas quàm sint hæreticorum vana præconia, quamque vanus tu vates,

qui diuinabas *Saram tuam pulcherrimam* (sic famam tuam vocas) inter barbaros inuiolatam futuram. Non enim hæc Romæ Catholici, sed Londini Protestantes in compitis loquebantur. Multa etiam de te Magnates mullitant, te nihil tecum attulisse, præter granditatem corporis, quod magnitudini titulorum tuorum respondeat. Librum non esse parem apparatui quo promissus est, nec secum adferre quod sponderas: quare vt in lucem prodeat, debere aliorum ingenijs poliri, ex alienis lucubrationibus suffarcinari.

Quid hæres, Antoni, in medio nationis prauæ & peruerse? cur deducis canos tuos cum dolore & dedecore ad inferos? Veras laudes ambi, qui vanas, quas sceleratè expetieras, amisisti. *Redi ad cor, memor esto unde excideris: age pœnitentiam, & prima opera fac.* Diuinæ misericordiæ monumentum cum bono Deo te erige, seculoque nostro futuroque salutare, admirandum. A tuo exemplo lati posteri discant, non esse ita nauæabunda infinitæ benignitatis viscera, quin Apostatas, tepidos, proiectosque resorbeant. Vince pudorem & humanum metum: honorè

pœ-

pœnitentiæ affecta qui decus innocentie perdidisti. Qui clauo amisso, è nauì, quam regebas, excussus, fluctuas in Oceano, tabulam amplectere, quæ tibi porrigitur, vt enates ad regnum. Propè sexagenarius iam es, qui tibi supersunt anni mali sunt, pauci sunt: malos à vitijs subtrahe, vt *dies videas bonos*; paucos pœnitentiæ impende, vt *annos compares æternos*. Nec te terreat acerbitas pœnitentiæ, quam cœlitis defusa solatia dulcorabunt. *Vbi superabundauit delictum, superabundabit & gratia.* Quo profundiore ex barathro emeristi, hoc suauius respirabis in luce miserationum Saluatoris tui.

Nec durum tibi videatur quòd cecideris: vt diuinæ iustitiæ, sic etiam misericordiæ abyssus multa. Quis cognouit sensum Domini, an hunc lapsum tuum esse velit in resurrectionem tuam & multorum? Secreta quæ te aduersus Deum erigebas superbia defulminanda fuit; quæ stante, non poterat saluari ab eo qui humilia respicit, & alta à longè cognoscit. Quapropter, nec tuâ quidem causâ tuus mediscessus affligit: affligeret verò si putarem in Catholica te fuisse saluandum.

I 5

Sed

Sed mihi lubricos Apostatarum tum veterum tum recentium mores & ingenia perpendenti, infedit illa sententia, neminem à Catholica discedere, & perire, qui (etiamsi mansissent in Ecclesia) secretis contra fidem erroribus aut prauis moribus non periissent. Hos verò diuinæ providentiæ consilio ab Ecclesia proijci, vt velse tandem perditì agnoscant, vel Catholicis eiecti seruiant, qui sibi manentes in Ecclesia minimè profuissent. Quæ mihi etiam Aurelij Augustini sententia esse videtur, cuius aurea verba libet apponere. *Quoniam verissimè dictum est, Oportet multas hæreses esse, vt qui probati sunt, manifesti fiant, inter vos, vt amur etiam isto diuinæ providentiæ beneficio. Ex his enim hominibus fiunt hæretici, qui etiamsi essent in Ecclesia, nihilominus errarent. Cùm foris autem sunt, plurimum prosunt: non verum docendo quod nesciunt; sed ad verum querendum carnales, & ad verum aperiendum spirituales, Catholicos excitando.* Ita Augustinus. Nominare possem Apostatas mihi olim notos, qui cùm Catholici alijs & sibi etiam viderentur, secretis tamen aduersus Romanam fidem & sedem opinionibus &

De vera relig. c. 8.

& odijs tenebantur. Sed tu vnus, Antoni, exemplar instar multorum es. Nam vt omitteram postremi decennij tui in fidem Catholicam non obscura odia, qui Romanam doctrinam (vt tu ipse fateris) suspicione non carere semper existimasti; quid tibi ad salutem externa Catholici species & professio valuisset? qui latere in hæreticorum scriptis fidem Catholicâ firmiorem semper es suspicatus, quid profuisset ab eorum libris oculos, à Synagogis corpus abstinuisse? Perijsses occultè, nec te (quæ tua vecordia fuit) perire sensisses. Nunc palàm erras, vt multi erudiantur; publicè peris, vt plurimi salui fiant. Quidni verò tuus hic lapsus tibi etiam sit ad salutem? Non ego desperem, quin, vbi porcorum (quibus, pastor olim ouium, nunc pascendis in villa præficris) filique tibi viluerint, paternæ domus recordaberis; flagelloque edoctus quantum malum secreta superbia sit, reuersus ad Catholicam, dices, PERIISSEM, NISI PERIISSEM. Vale, & dum tempus habes, consule tibi.

FINIS.

TYPOGRAPHVS BENEVOLO
LECTORI S.

DVM hæc typis excuderem, & auctor abesset, accepi à fide digno amico meo historiam illam de Segniensibus à Marco Antonio proditis, quam paginâ 48. lineâ 6. inserui, à verbis *Adesum*, usque ad vi. Gradum. Quæ ego quidem, auctore non consulto, interferui, quia & ad detegendum lupum sub ouinâ pelle, & ad docendum Lectorem quibus ille artibus Archiepiscopus, & quibus sceleribus Apostata factus sit, eo loco opportunè valdè apponenda mihi videbantur. Lector, boni consule.

REstissimè hic libellus contra Marcum Antonium de Dominis olim Archiepiscopum Spalatensem, nunc Apostatam typis mandabitur. Nam communem viam hæreticorum describit, quâ omnes primarij quotquot sunt, octo impietatis gradibus descendunt, ut in octo damnationis voragines incidant: si forte Dominus Deus dederit gratiam illi, ut à diaboli laqueis erutus, ad meliorem frugem sese recipiat. Quod censeo 5. Maij anno 1617.

Egbertus Spitholdius S. T. L. Canonicus
& Plebanus Antuerp. librorum Censor.

Summa Privilegij.

ALBERTVS & ISABELLA CLARA
EVGENIA, Archiduces Auftriæ,
Duces Burgundiæ, Brabantiaë, &c. Se-
renissimi Belgarum Principes, diploma-
te suo sanxerunt, nequis librum, cui titu-
lus, *Synopsis Apostasiæ M. Antonij de Dominis,*
olim Archiepiscopi Spalatensis, nunc Apostata,
præter Heredum Martini Nutij & Ioan-
nis Meursij voluntatē, intra sexennium
in Belgio imprimat, aut alibi impressum
in has Inferioris Germaniæ ditiones im-
portet. Qui secus faxit, confiscatione li-
brorum & aliâ graui poenâ multabitur:
vti latius patet in litteris datis Bruxellæ,
8. Maij, anno 1617.

Signat.

Steenhuysse.

